

Tibetan Buddhist Resource Center

Text Scan Input Form - Title Page

Work:	W1KG14782	ImageGroup:	I1KG23977
LCCN:	n/a	ISBN:	n/a

Title:	སྐད་གསུམ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ། skad gsum yongs su rdzogs pa'i tshig mdzod chen mo/
Author:	རག་ཏུ་བེར་ raghu vira
Descriptor:	some type set print and most of them are hand written notes
Original Publication:	n/a;n/a
Place:	[new delhi]
Publisher:	[dr. lokesh chandra]
Date:	[n.d.]
Volume:	115
Total Volumes:	139
TBRC Pages:	2
Introductory Pages:	n/a
Text Pages:	n/a
Scanning Information:	Scanned at M/S Satluj Infotech Images, E-45, Sector 27 Noida, District Gautam Buddha Nagar, U.P. 201301 via New Delhi, IN for the Tibetan Buddhist Resource Center, 150 17th st., New York, NY 10011, U.S.A 2006. Comments: 6/2016

VOL. 115

SIMILITUDE
TO
SLAIN

similitude n सम्यग् (ifc) MBh, BhP, Bhag, etc

— सात भासः Vedāntas, Sāh — यकारः L.

simmer vb सिमसिमाय (onomat)

Vās,

MarkP, शिमिशिमाय शिमिशिमायति (onomat)

VarYogay.

simple adj 1 I सरल f(३५) Kāv, Kathās,

Rājat — एकवत् ind — एकविध ŚBr, Sāṃkhyak —

एकमेव वृत् AV, TS, ŚBr, etc — एकभाव Pañcat —

एकित् Lāṭy — केवल f(३) Kāv 10.73.6, AV, ŚBr,

Mn, etc, see Pāṇ 4.1.30) (in comp Pāṇ 2.1.49) ŚBr — मुग्ध

Kāv, Kathās, Rājat — मूढ Mn, MBh, etc, मूढधी

Kāv, Kathās — विमूढचेतस् R, विमूढधी MārKP

— मन्दधी, मन्दप्रज्ञ MBh, मन्दबुद्धि Kathās,

मन्दमार्ते Pañast, Hit, मन्दमेधस Mālav, मन्दक

MBh — बाल f(श्री) Mn, Hariv, Kāv, बालिश f(श्री)

MBh, Kāv, etc, बालजातीय L — देवानां प्रिय Pañ 4.3.

21, Vārtt 3, L.

1 II निरञ्जन f(श्री) Up, MBh, etc — निरुपस्कृता

MBh — पाक AV, TS, ĀsvŚr — भावानुग W

मातृशासितः, मातृशिष्टः L — व्यस्त Mn, MBh, etc

— शुष्क f(श्री) — सुस्थित f(श्री) R.

2 शोषधि f RV, AV, ŚBr, MBh, etc.

applied for diseases of a simple rheumatic kind

अवलवातिक f (इ) Car the becoming s. एकधाभूयम्

ŚBr 12 belonging to a s. word ऐकपादिक Nir a

Dīpaka of s. meaning (एकपाद दीपकम् Kāvyaḍ 2.112 in a

s. way पाकम् ind RV pure i.e. s. शुद्ध Mn,

MBh, etc a s. attribute (as form, smell, taste, etc)

(एकस्वयगुण, एकस्वितगुण) a s. nature

(१०० भावः)

(१०० भावः), १ a s. (non formal) sacrifice स्वयं होमः

ŚāṅkhBr a s. predicate (as form, smell, taste, etc)

(१०० भावयुगलः, १०० भावितयुगलः)

s. prose (without

compound words) मृत्तकम्

Sāh a s. truth अनुसत्यम्

Divyāv 35.183 a s. word (१०० पदम्) Nir (in gram.)

a s. word व्यस्तपदम् W very s. मूढताम् MBh.

simple minded adj

सैदित्त

simples n

सिद्धि

Mn, MBh, Ragh, etc.

'simplest vehicle' (N. of the earliest system of

Buddhist doctrine) हीनयानम् .

simpleton n बालिशः MBh, Kāv, etc, बालः

Mn, Pañcat, बालकः L — मुग्धता Kathās.

a great simpleton महाभूढः Pañcat, Pañcar, Kathās

simplicity n सरलता Prasannar — निरलंकृति f

— (लक्षणावः Pañcat — प्रेक्षाजः Śak, Mālav — मुग्धता,

मुग्धत्वम् Kāv, मुग्धभावः BhP, मोग्ध्यम्, मोग्ध्यम्, Sāh,

मुग्धस्वभावः
Uttarar, Kathās, etc, मुग्धमन् m Vam 5.2.56, h

Venīs — बालिशता (Uttarar), बालिशत्वम् (Hariv) — मुठता

Kāv, Pur .

in simplicity पाक्या ind RV , पाक्या ind

RV.

simplified adj विस्तुष f(ओ) Rājat,

~~Six~~ Sinhās, निस्तुषित L.

simply एकधा ind — मात्र mf (आ and इ)

(ifc) — पाकवत् ind RV — साधुया ind ¹⁴V.

simulated adj कृत्रिम f (आ) — कृतक

MBh, Pañcat, Ragh 18.51, etc — व्याजमय f (इ)

~~Kāthā~~ Kathās — व्याजः (ifc).

in a simulated manner कृतकम् ind (भम् or आ

in comp) Śis 9.83, Kathas s. cry रुलव्याजः W s. sound

रसव्याजः W.

simulation of feelings, भावभासः W s. of voice

स्वरप्रेदः Pañcat.

simultaneous adj एककालः BhP — तात्कालिक

श्र(आ, ई. ४ काव्यादि) Daśar 2.38, Pratāpar, Mn 7.

163 — ~~समानकालीन~~ BhP 10.12.41 — समानकालीन L
164

समानकालः RPrāt — समसमयवर्तिन् .

the rule of the Kadamba buds (i.e. simultaneous

appearance or action) कदम्बकोरकन्यायः. A simultaneous

अव्यावृत्त TS 6, TBr , संवर VS, ApŚr s.

accomplishment योगसिद्धि f Jaim a s. action

युगपत्कर्मिन् n Lāṭy s. application सहप्रयोगः

KātyŚr, Sch s. perception सहोपलब्धः Sarvad s.

praise संस्तवः (ifc f ओ) Nir, ŚāṅkhŚr s. with

समकालीन (comp) Nyāyas, Sch.

simultaneously युगपद् ind (with instr, Pāṇ

2.1.6, Sch) GrŚrS, etc, — यौगपद्येन ind MBh — समकालम्

॥ (ibc समकालम् once also समकालम्) Yājñ,

Kāv, etc — साकम् ind RV, etc — अक्रमम् ind

Naish, अक्रमः ind Kap — सर्वेवाम् ind Pāṇcat.

not simultaneously अयुगपद् ind Nyāyad emitted

s. कन्दलितं mfn Bālar reaching s. युगपत्प्राप्ति f

ĀśvGr s. with सह ind (prefixed to adverbs

of time) RV, etc uttering s. एककण्ठ mfn.

to produce simultaneously कन्दलय Nom कन्दलयनि

Bālar, Prasannar.

simultaneousness n योगपद्यम् ŚāṅkhŚr, Sah,

Pratap, etc योगपद्यम् Bhp — युगपद्भावः KātyŚr —

समसमयवर्तिता Sarvad — तात्काल्यम् Anup 3.2.५५५

a precept about simultaneousness सहप्रकृति,

सहप्रकृति f KātyŚr.

sin vb 'दुष्' cl 4 दुष्यति AitBr, ChUp, MBh,

etc — अपराध् ३ अपराध्यति अपराध्योति — अघय

Nom अघयति Dhātup — अघ् cl 10 अघयाते L—

व्यभिचर् ~~व्यभिचर~~ व्यभिचराते व्यभिचरते MBh, Kathās.—

~~to sin (against)~~ आयुप् caus P ३ उचर्

उचरति उचरते (Pāṇ 1.3.53) — प्रत्यवे

प्रत्यवेति Śamk.

to sin again बन्ध् Pass बध्यते (बध्यति) Mn,

sin ā I पापम् (ifc f आ) Br, Mn, MBh, et c

— पाप्मन् m AV, etc — पापकम् MBh — पापकृत्या AV,

etc — पापकृतम् Nal — आगस् n RV, AV, etc —

पातकम् GrŚrS, Mn, MBh, etc — निपातकम् MBh, 5.

4053 — पात् m W — एनस् n RV, AV, ŚBr, Mn,

etc — दूषणम् Mn, Kāv, Hit, etc — दुष्कृतम् RV, ŚBr

ChUp, Mn, MBh, etc — दुष्कर्मन् n — विदोषः Laty, Sch

— दुष्टम् Hariv, R — कर्मदोषः Mn — क्लिष्टम् (ifc

f ३५) RV 5.34.4, AV, VS, etc, (once किल्विषः BhP 3.

28.11) — (also personified) दुरितम् RV, AV, Hariv,

Kav, etc — कलुषम् L — कलकः MBh, BhP, etc, कलकम्

L — कल्मषम् MBh, R, BhP, Mn 4.260, 12.18.22 — अधम्

Mn, etc — अङ्घ्र mfn L ; अङ्घ्रस् n Hariv, अहस्

n L — उल्लङ्घनम् Kathās, पङ्कः, पङ्कम् (g

अर्धर्चादि) L — कर्दमः Comm on Un — लमस् n

L, लमः (Pāṇ 7.3.34, Kāś) L, Sch — धूम्रम् W —

व्यतिक्रान्तम् R — (esp. infidelity of a wife) व्यभिचारः

शृजिनम्

Mn, MBh, etc — अशुभम् ŚBr 2, ~~MBh~~ Bhag, etc — ५

MBh, Kav, etc — कश्मलम् Mn 7.47.48, MBh, etc

~~I~~

II अकम् L — अकुशलम् MWB 124 — अङ्गः L

— अप्सस् n Mai trS, Kath, KapS — (with Buddh) अस्त्रवः

— उपारः RV 7.86.6 — उपारणम् RV 8.32.21 — कक्षः

L — कण्वम् Comm on Un — कञ्जम् L (v.1.) कल्ल

— कर्बुरः L — कर्वरः L — किष्वम् Un 1.150 —

कुल्लम् Un 4.189 — कौपीनम् MBh 5.2684, (13.2491)

— त्रुस्तम् (Pan 3.1.21, ifc g यूणादि) L — ^{त्रियामलम्} ~~त्रियामलम्~~

L — निघ mfn L — प्रत्यवायः Āpast, Vedāntas —

मङ्गुलम् Kāv, पाप — रेतस् n Sāy on

RV 4.3.7 — रोध्रम् (also रोध्रः) L — शमलम् (Un

1.111) AV, TS, Kāth, Kauś, BhP.

causing the destruction of sin कलमपध्वंसकारिन् mfn

Comm on Hit 1.17 committing a s. against व्यतिक्रमणम्

(ifc) Kaus , व्यतिक्रान्ति f ifc Sāh committing s.

(sexually) अतिक्रमण mf(ई)n Vishṇ counted a s.

एनरथ mfn AV 6.115.2, 8.7.3, ŚBr delivered from s.

विधूतकल्मष mfn MW destroying s. निबर्हिताहस् mfn

Śis 1.29 destruction of s. दुरितक्षयः Bhp , कल्मषध्वंसः

'end of s.' (N. of a Tirtha) पापान्तम् VamP 'enemy

of s.' (N. of a Jain goddess) दुरितक्षयि f fear of s.

अवधभी RV 10.107.3 freedom from s. अनेनस्यम् ŚBr

free from s. गतपाप mfn W , विगतकल्मष mfn R,

निर्मुक्तकल्मष mfn MBh , निष्किल्बिष mfn Kathas ,

free from sins विदुष्कृत mfn KaushUp freeing from sin

निष्किल्बिषम् RV a frined of s. पापमित्रम् the fruit

of a s. दोषफलम् Āp a great s. (five such are enume-

rated) महापातकम् Mn (esp. 11.54) Yājñ, etc guilty

of the five great sins पञ्चमहापातकिन् mfn MW liberating

from s. आगेमुच mfn MaitrS mental sin मनस्पापम्

AV 'ocean of sins' (N. of a king) दुरितार्णवः Kautukar

one whose s. are burnt away or destroyed दग्धकिल्बिष

mfn MBh one whose s. have vanished प्रहीणदोष mfn

Vedāntas (with Śaivas) original sin मूलम् (मूलः)

Sarvad partaking of s. पापभान् mfn Kum produced

by s. एनस्य mfn prone to s. पापप्रेय mfn

Venis removal of s. महापकर्षणम् I removing all s.

सर्वपापहर mfn MW removing s. मलहारक mfn MW

रिप्रवाह mfn RV rescuing from s. एनीमुक् ^{mfn} MaitrS

3.15.11 s. against व्यतिक्रमः (gen or comp) Apast,

Mn, MBh, etc s. cleaving to the soul कषायः, कषायम्

ChUp, BhP s. committed by the gods देवैर्देवैः a s.

committed only in mind मनस्यापम AV s.-destroying

पापनाशिन् mfn W, अघघ्न, अघनाशक mfn

s. offering पापशमनम् W s. of men मनुष्येनसम् ^{AV} ~~AV~~ a

s. through which one becomes disgraced आभिशस्यम् Āp

a smaller s. उपपत्तनीयम् SāmaṃBr 1.5.14 the state of

being entirely freed from s. निर्गतानिर्विह - कल्मषता

Vedāntas the ten chief sins (murder, theft, adultery,

lying, calumny, lewdness, evil ~~xxx~~ speech, covetousness,

envy, heresy) दुष्धारितानि n pl Buddh an ~~anapxxx~~

unpardonable sin (said by Buddhists to be five) अनन्तये

Dharmas 60 a very great s. सुदुष्कृत mfn MEh whose

sins are shaken off ' (pase) धूलकल्पे mfn R with

sin gone क्षीणाश्च mfn Divyāv 36.

to commit a sin विदुष् विदुष्यति Vishn.

Sinapis dichotoma n कटुस्नेहः L — कदम्बकः L —

कदम्बकः L — लन्तुभः L — शुभकः L.

black mustard (Sinapis dichotoma) क्षवः L.

Sinapis glauca n गौरसर्षपः PārGr, Āp, Mn, Yājñ

Suśr — राजिकाफलः L.

Sinapis Racemosa मधुरिका L.

Sinapis Ramosa n राजिका Suśr, ŚāringS — (the

seed used as a weight 3 Likshās $\frac{1}{3}$ of a Gaura-sarsha-

pa) राजसर्षपः Mn, Yājñ — पियङ्गु mf MBh, Kathas

— कृष्णाकिका L — (black mustard) कृष्णाकिका L —

लीक्षगन्ध L — रक्तसर्षप L.

the plant Sinapis ramosa कृष्णा, काकौली L,

Suśr a grain of S. ramosa राजिका $\frac{1}{3}$ Sarshapa the seed of

of S. Ramosa रक्तसर्षपाः Suśr.

34132

the plant Sinapis ramosa roxb

असुरी

L.

since इ प्रभृति ind (from an abl, adv, ifc)

GrŚrS, Mn, MBh, etc.

ever since birth अन्यप्रभृति ind Mn 8.90, MBh 5.

कियति

4153, R 1 s. what time ? (with following ओ)

Ved loc RV 1.113.10, 2.30.1.

2 यत्तः ind AV, etc — ^{यत्कारणम्}
~~यत्कारणम्~~ ind Pāṇca

यत्कारणात् ind ~~Pāṇcat~~, — येन ind RV, et

— यस्मात् ind Mn, MBh, etc — यथा ind MBh, Kā

etc — यद् RV, etc — यदर्थम्, यदर्थे ind

MBh, Kāv, etc — यद् ind BhP — यात्

ind RV, AV.

sincere adj । ऋजु f(ज्यो) RV, AV 14.1.34

ऋजुबुद्धि, ऋजुमति R, Dhūrtas —

TS, etc, Mn, MBh, etc, / आर्जव Kathās — सरल

प्राञ्जल

f(आ) Kāv, Kathās, Rājat — प्राञ्जल ApŚr, Sch — एकभाव

Pañcat — एक MW — सत्य f(आ) RV, etc — ^{निर्यजि} /

MBh, Kāv, etc — विवृतभाव Mālatīm — उदार f(आ)

and इ 1 gaṇa बह्वादि Pāṇ 4.1.45) — निर्यलील

MBh, R, etc — अशङ्क f(आ) Mn 3.246, MBh 12.12550,

etc.

II दक्षिण f(अ) MBh 4.167, R, Śak 4.18, Sāh

3.35, Pratāpar, BrahmaP — वक्तु W — (open) विष्वासिन्

L — श्रद्धा f(आ) W — सहृदय f(आ) AV —

साप्तपद — (as piety) ~~+++~~ सुजात BhP.

in sincere promise of a gift मृषादानम् MBh

offering Soma with a s. mind पाक्सुत्वन् RV thorough

ly s. स्वव्याज MBh very s. सुदक्षिण MW.

sincerely अमायया instr ind Mn 2.51, BhP,

Hit — निर्व्यक्तीकम् , निर्व्यक्तीकतः ind BhP/ ऋतेन

ind RV, MBh 1.

speaking sincerely पाकशंस mfn RV

sincerity n आजिवम् ChUp, Āp, Gaut, MBh, R, Mn,

etc — ऋजुता, ऋजुत्वम् Amar, HYog — सारल्यम्

Rajat — सत्यम् KenUp, Mn, R, etc — सत्या W —

अदम्भित्वम् — एकभावः Pancat.

sincerity in action

सत्यकर्मन् n Gaut.

born in Sindh सिन्धुकः mfn VP the inhabi-

tants of S. सैन्धवाः m pl AV, Paris, MBh, etc

living in S. सिन्धुवासिन् mfn MW produced in S.

सिन्धुजन्मन् mfn MW , सिन्धुकः ~~xxx~~ mfn VP.

from the Sindhu सिन्धुतः ind AV having the

S. for mistress सिन्धुपत्नी AV.

the plant Sinduvāra अनन्तः .

sine n व्याहुज्या Sūryas.

(in astron.) the base sine भुजज्या Sūryas , भुजज्या

Sūryas the base s. भुजसूत्रम् MW the orient s. (i.e.

the sine of the point of the ecliptic on the eastern

horizon) उदयः , उदयज्या Sūryas the result

from the base s. भुजफलम् Sūryas a s. expressed

in figures ज्यापिण्डः , ज्यापिण्डकः Sūryas 2.31 f,

ज्याध्रुपिण्ड Sūryas 2.16 a s. expressed in numbers

पिण्डकः Sūryas (in astron.) a s. expressed in num-

bers पिण्डः the s. of a gnomon शङ्कुजीवा Sūryas

(in astron.) the s. of altitude शङ्कु m Sūryas

(in geom.) the s. of an arc मोर्विका Sūryas, मोर्वी

Sūryas the s. of an arc ~~अर्ध~~ अर्धजीविका, अर्धज्या, ज्याध, ज्याधि

ज्याधि Sūryas 2.15, ज्या Sūryas , जीवा

Sūryas 2.57, ज्या , शिञ्जिनी Gol the s. of

degrees त्रिजीवा , त्रिज्या Sūryas s. of the am-

plitude अग्रज्या Sūryas the s. of the base दोज्या

Sūryas the s. of the declination अपमज्या the s.

of the ecliptic क्रान्तिजीवा Ganit, क्रान्तिज्यका Gol,

7.46, क्रान्तिज्या Sūryas 2.3.11 , क्रान्तिमौरवी Gol,

क्रान्तिशिज्जिनी Gol 8.60 the s. of the hour angle

नतज्या MW s. of the radius एकज्या W the s.

of the sun's elevation महाशङ्कु m Siddhāntas s.

of 30° एकज्या W the s. of three signs त्रिजीवा,

त्रिज्या Sūryas a versed s. विशिष्टः Ganit, शरः.

(in mathematics) इय mf the versed s. of an

arc पृष्ठाक्षः पृष्ठाक्षः Ganit, (in astron.) ~~त्रिज्या~~

~~त्रिज्या~~ शरः , उत्तरज्या L (in astron.) the

whole diameter with subtraction of the versed s. शरः

Ārybh.

the rule for finding the sine of sum of two arcs

समासभावना Śiddhāntas.

sinew n I स्नावः L, स्नावन् n AV, TS, Br,

Kāth — स्नु f Bhp, स्नायु — वर्ध्नी L, वर्ध्निम्

Śis —
~~Sis~~ (in geom) ++ गुणः — (of which sixteen are consi

dered to be in the human body) कण्डरा Śusr, Bhp, etc

— अन्त्री Pāṇ 5.4.159 — आस्थिवन्धनम् R 5.42.20 — बन्धः

L, बन्धनम्, बन्धनी L — महानाडी L.

II करणम् Kir — गावः RV — जोधा (g.

भिदादि) RV 10.28.10 & 11, AV 4.3.6 — (of an animal)

संतानः (ifc f आ) TS.

any ~~sinew~~ sinew in the animal body स्नायु f n

TBr, Susr, Mn, MBh, etc any s. in the human body स्नायु

f n TBr, Susr, Mn, MBh, etc ~~sinew~~ consisting of sinews

स्नायुमय mf(३)n MBh, Pañcat covered with a net-

work of s. स्नायुजातवत् mfn Susr covered with s.

स्नावसंतत mf(आ)n TBr from the s. स्नुतः

BhP having few s. अल्पस्नायु mfn having s. for cords

(said of the body) स्नायुरज्जु mfn MW made of s.

स्नायुनिर्मित mfn Hit, स्नायुमय mf (३) n MBh,

Pañcat one whose flesh and skin and s. are completely

dried up संशुष्कमांसत्वक्स्नायु mfn MBh the place where

the ~~xxix~~ sinew is fastened आत्नी RV, VS, ŚBr

possessed of sinews स्नायुयुत mfn Mn 6.76 sinew-

and स्नायुपाशः , स्नायुबन्धः Pañcat a s. ligament

स्नायुबन्धनम् MW the sinews of the joints साधबन्धः

Sak without s. ~~स~~ ~~स~~ अस्नावक mfn TS 7, ^{अस्नाविर} ~~अस्नाव~~

mfn VS 40.8.

sinful adj I पापिन् — पापकर, पापकर्त्तृ w,

34149

पापकर्मन् — पापानुवासेत् w — पातकिन् Hariv,

Pur, etc — किञ्चिदपि Mn, MBh, etc — एनस्वत्, एनस्विन्

RV, AitBr, ŚBr, Mn — एनस्य AV 6.115.2, 8.7.3, ŚBr

— अध अधवत्, ~~अध~~ अध Bhp — कृतागस AV 12.5.

60 & 65, MBh, Amar, R 1.7.13, कृतागस्क BhP 10.88.29

— दुरित L — दूषक f(इका) MBh 12.1236, etc —

प्रदुष्ट MBh, Kāv, etc — दूषवत् Gaut, Āp, Mn — ^{दोषकल} L

Āp — कलमष f(आ) L — कलक L — समक

Up 1.109, Sch.

II व्युद्ध Āpast — शिथिलान L, कृष्णकर्मन् —

सातिसार Divyāv.

found out sinful . दृष्टदोष Mn, Yājñ, etc स .

action कृतान्तः L a s. deed कर्मपातकम् R 's.

master' (a ~~xxx~~ paramovr) पापमति m L a s. work

कर्मदोषः Mn very s. बहेनस् Mn 11.238,

मलीयस् W.

to be sinful क्लिश् cl 4 क्लिश्यति Divyāv

sinfulness n दोषः rarely दोषम् Mn, R

प्रत्यवायः

— ~~प्रत्यवायः~~ Āpast, Vedāntas.

Śak without s.

mfn TS 7,

mfn

VS 40.8.

sing vb I

॥
ग

cl 1

गायति

rarely

गायते

exceptionally cl 2

गाति

RV, AV, etc, (a hymn, etc),

॥
पमिग

ŚBr, etc,

(applied especially to the sing

ing of the Sāmaveda of ud-gātri) उ॥, उ॥याति

(उ॥याति)

ŚāṅkhBr 17.7) RV 10.67.3, AV 9.6.45-48, AitBr, ŚBr, TS,

Lāṭy, etc , जगै - पगायति

(ep. also प्रगायते)

निगै निगायति

ŚBr , उपगै उपगायति

RV

8.32.17, 9.11.1, AV 4.15.4, TS, ŚBr, etc, MBh, BhP, etc,

सम्पगै सम्पगायति

Lāṭy, MBh , गै intens

जोगीयते

MBh 12.12200 —

विरु विरुवाति,

विरवाति, विरौति

Kāv, Kathās, etc , (as birds) रु cl 2

(Dhatup 24.24) रौति, रवीति

(Ved also रवाति,

रवते

) MBh, Kāv, etc, etc — विकूज् cl 1 विकूजीति

R — स्वन् cl 1 (Dhātup 19.79) स्वनोति (m.c. also

स्वनोति) RV, etc — स्वर, स्वर cl 1 (Dhātup 22.34) स्वरोति

RV — (like a bird) वाश् cl 4 (Dhātup 24.54) वाश्यते

(ep. also वाश्याति Ved and ep. also वाशति, वाशते)

RV, etc — (~~xxxxx~~ said of birds) विवद्, विवदते R,

वद् cl 1 वदति (with or scil वाचम्) RV, etc.

II (also used of the roaring of the Maruts and of a

bull (RV 4.16.3)) श्रय cl 1 श्रयाति RV, AV, ŚBr,

प्राच्य प्राचीति

RV, BhP — प्रस्तु प्रस्तौति

(in RV also Ā — प्रस्तवते) Br, Lāṭy, ChUp — रिभ्र, रेभ्र

cl 1 रेभ्रति (accord to Dhātup 10.22, रेभ्रते) RV.

to begin to sing उद्दे उद्देयति (उद्देति

ŚāṅkhBr 17.7) , सम्प्राय सम्प्रायति ~~km~~ Lāṭy,

MBh to cease to s. अप्रयति GopBr, Vait to s.

after (a person) अनुग to s. after a tune अनुग

to s. away निःस्व निःस्वरीति Kāth to s. before

उपग[॥] उपगायति

RV 8.32.17, 9.11.1, AV 4.15.4,

TS, ŚBr, etc, MBh, BhP, etc , ग[॥] cl 1 गायति

rarely गायति Kathās 1.53 to s. before anyone

उद्ग[॥] उद्गायति (उद्गाति ŚāṅkhBr 17.7) (with acc)to s. every where परिग[॥] परिगायति TS, ŚBr, ŚrS tos. in a low voice ग[॥] TāṇḍyaBr , छन्म[॥] गLāṭy 3.1.12 ff to s. in chorus संग[॥] संगायतिŚBr, etc to s. in order to obtain anything ग[॥] SBr

14, ChUp

to s. near

 $\sqrt{34.1}$

१३५५॥२॥

to s. out

loud

$$\sqrt[3]{\frac{11}{2}}$$

उद्योग

(उद्गीत)

SāṅkhBr 17.

7) Síis 6.20

to s. privately

११
११

Lāty 3.1.12

ff

to s. to

२५१४५१

(acc) RV

51101

RV 8.27.

2

• (a person)

११
२५५५५

,

卅

c1 1

प्रायः

rarely

पृष्ठ i

exceptionally cl 2

Plus

(dat) EV.

etc

• (~~to~~ a tune)

२५ नूग

to s. to any one

$$\sqrt{3421}$$

34211211d

(dat or acc)

to s. together

॥

समाप्ति

SBr, etc , संस्व संस्वराति RV, ŚrS ,

सम्पद्य सम्पद्यति Pan 1.3.48 , Sch to s. with one

accord संस्व संस्वराति RV, ŚrS. ~~RV~~

to be sung ग pass गीयते RV, etc

to be s. before उपग pass उपगीयते RV 8.70.5,

MBh to be s. in chorus संग pass संगीयते Bhp

to be s. in song उपग pass उपगीयते .

to cause to sing ग caus गापयति Lāty,

SāṅkhGr, Ragh, BhP, etc to make one ~~xi~~ s. after ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

caus ॐ नमो भगवते वासुदेवाय to make ~~xxxxx~~ one s. to ॐ नमो भगवते वासुदेवाय caus

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय.

to be sung ॐ

Intens ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

VarBrS 19.18.

Daś 1.6.

singe vb अवकुल Suśr — अपिदह अपिदहाति

TS, Kāth, अपिदह RV 2.4.7, ŚBr, etc — लुष cl 1, 4

लोषति, लुष्यते Suśr (only pass लुष्यते) cl 9

लुषणाति Bhatt — क्ष caus क्षापयति AV 12.

5.51, TāṇḍyaBr 17.5.7 — प्रत्युष प्रत्योषति RV

— निष MBh — जूव cl 1 P RV 1.191.9 (Naigh 2).

singe n. दधिवृणः . —

singed adj

सृष्ट

Ritus, Var, Susr,

परिसृष्ट

L — दाम

f(दाम) KātyŚr, Jaim , (said of a sacri-

fice)

यदाम

ĀpŚr —

परिसंतप्रR.

a little singed

साहृष्ट

Kum 5.48

mingled

मिक्षा

with s. particulars that have been scratched off दामकष

ŚBr 2.5.2.4.6, सहायक ŚBr 7 to be s. पत्युष्य

ŚBr.

singeing adj लोषण Mālatīm, लोषिन्

Balar.

singeing n उपयूढनम् , उपयूलनम् Parās,

Comm on Yajn, etc — क्षाति f RV 6.6.5 — निजुर

f RV 2.29.6.

from singeing ओतयस् Ved inf (abl) RV 5.73.

5 & 8.73.8.

sing r n I ॥४०५ : MBh 12.24, R, BhP 3.10,

Bhartr̥, ॥४०५ : (R̥ Pāṇ 3.1.147) MBh 1.3.5.13, R

1, Rājat, ॥४०५ m MBh, ॥४०५॥२:W, ॥४०५:

(Pāṇ 3.1.146) Pāṇ 1.1.34, Kās, Rājat 7.934, ॥४०५ m

~~॥४०५ (from ॥४०५) Naigh 3.16, m~~

RV 1.100.4, Uṇ 1.73, ~~॥४०५~~ m ChUp 1.6.8, Hariv 3051,

R 7.94.9 — ॥४०५ m (from ॥४०५) Naigh 3.16, ॥४०५:

ChUp 1.6 f, ॥४०५ m Uṇ Vr — ॥४०५ VarBrS

87.33, BhP 1.11.21, ॥४०५ R 7.94.6, VarBrS 15.32,

गन्धर्वः ᳚ षड्मादि Ganar 175, गान्धर्विकः

VarBrS vc, 21, Kathās 63, गान्धर्विके VarBrS vc Sch—

गीतकः MBh, Var, Kāv, Pur, etc.

II षड्मादि Ved, RV — कावि m RV, VS, TS, AV,

ŚBr 1.4.2.8, KathUp 3.14, MBh, Bhag, BhagP, Mn 7.49, R,

Ragh — षड्मादि L — षड्मादिः (only L)-(prob.)

वारमुख्यः MārṅP — विप्रः mf(षड्मादि)n RV, VS, ŚBr—

शास्ति f RV — संस्तवानः MW स्तवितृ m MaitrS.

one who sings यत्सु m Śāṅk , कारु m RV,

AV a bad singer अगात m TāṇḍyaBr bard who

sings in chorus (esp. in honour of the gods) ringing a

a bell in presence of the images घाण्टकः MBh 13.60.28

VarBrS 10.6 & 12 (also घाटिकः L, Sch) a celestial

singer -चारणः MBh, R, Śak, BhP, Gīt 1.2 favouring

the s. कारुधायस् mfn RV a female celestial s. चारिणी

Bālar 9.21 ff a female s. गायनी Pāṇ 3.1.147 ,

(one of the 8 Akulas with Śāktas) शिवशक्ति 'great s.

(N. of Śiva) शिवशक्ति MBh hating the s. कारुण्येण

mfn MaitrS one who sings to obtain anything श्रीगान्

m ChUp one who has begun to sing near उपगीत mfn

Śis 4.57 one whose priase has been sung रतुतरतोम mfn

VS a principal singer वारवाणि m (only L) a pro-

fessional s. गिदु Un K, गिदु, गिदुः, गिदु

m L relating to the s. कारय mfn AitBr 6.32 a

shy s. भितगायनः Sangit 's. in metre' (chanter of

the SV) वेदगः AitBr 3.32, ŚBr 10, ŚaṅkhŚr, etc a s.

of sacred hymns पिय m RV, AV, VS, etc s. of ~~(gen)~~x

गिय (gen) Paṇ 3.4.68 (in mus.) a s. who wrinkles

the forehead when singing वरभः supporting the s.

कारधायस mfn RV a timid s. भितगायनः Sangit

a wandering s. वारुणः Mn 12.44, MBh 5.1339 & 1442,

VarBrS, Pañcat, ~~xxx~~ etc.

singhalese adj सिंहली f(३) Satr.

34170

singing गीत RV 5.52.12 (N. of a cave

in the Himalaya) शायन्तिका MBh 5.2836. s. of the past

पुराण गः L.

singing adj ज f(इ Pan 3.2.8) (√ज)

only ifc , जा ifc , प्रगायन् Hariv, प्रगात

Kathas — विराजन् MBh, R, etc, स्वणः Bhatt —

कृतरव — कलवयस L — वाचोमेव MaitrS, वाचमी ^{15.24}_{रव}

(said of Soma) RV — (as a bird) व्याहारिन् Hariv.

loud singing धुमतगायन् SV not s. hymns अनुकथ

RV 5.2.3 s. a wish कामगायन् ~~mf~~ JaimUp s. beauti-

fully सुग BhP , स्वल् RV s. excell-

ently सुग्रीव RV a s. girl नतीका Kāv, Pur,

etc s. indistinctly (as if intoxicated) मदकल MBh

Kāv s. like a Kinnara किन्नरकण्ठ Viddh s. softly

मदकल MBh, Kāv s. sweetly जामोयहारिन्,

मधुरप्रलापिन् Vikr , (as a bird) मधुरप्रगीत Ritus

s. very beautifully सुमधुर MBh, BrahmaP s.

well सुग BhP s. with gaping and distorted mouth

करालान् s. with expression भावक Sangit

being sung

गय

Laṭy, Hariv, Pāṇ 3.4.68, BhP

10

(anything) that may be s. गीतक्षम् Śak 7.5 .wishing to sing

उद्गातुकाम .

singing

n

I

गानम्

KātyŚr, Lāṭy 1.7, Hariv

11793, Śis 9.54

गीतम्

VS 30, TBr 3, ŚBr 3.4, Ap, kt

etc,

गीति

f

Nir 10, Laṭy, Jaim, Śak,

उद्गातम्

MBh,

उद्गीति

f

उपगायनम्

BhP,

यगाणम्

L,

जयम्

MBh, R, Megh, etc — (as of birds) प्रतिरुतम् R, एवमनम्

— निबन्धम् L.

answered in singing पत्युक्ती mfn Lāṭy the

art of s. combined with music and dancing संगीति f

W , संगीतम् Cat, संगीतशास्त्र engaged in s.

संगीतव्यापृत mfn MW a female who accompanies another

in s. संगीतराहायनी Mālav good s. सुगीतम्, सुगीति

high style of s. मोगि Inscr, Daśar a

manner of s. द्रोक्षारसधातु n Lāṭy a particular mode of

s. द्रोन्धास्वरम् Drāhy a manner of s. जाति f

Hariv a mode of s. देवगन्धर्वम् Hariv 8449 a particu-

lar mode of s. देवगान्धारम्, देवगान्धारः Hariv 8689 a

particular manner of ~~xx~~ s. द्विपादिका Vikr 4. $\frac{1}{2}$, etc,

a manner of s. पञ्चालिका L, पञ्चाली L, पञ्चसधातु

n Lāṭy, पारस्वारः Lāṭy, पाणिका ifc Yājñ

~~xxx~~ mere s. (unaccompanied by dancing) शुद्धगानम् Sāh

a particular manual of s. वेद्यमानम् recited in a s.

tone संगीत mfn Sarvad a s. accompanied by instru-

mental music संगीतम् Kāv, Kathas, Pur s. in a low

voice संगीत Tāṇḍya Br, ShadyBr 's. in spring'

(the Koil or Indian Cuckoo) वसन्तद्योषः, वसन्तद्योषिन्

s. in the ear कर्णद्वननम्, कर्णनादः, द्योषः SBr

14 , (from hardening of the wax, etc) क्षौक्लः Suśr s.

in the ears कर्णक्षौक्लः Gpbh 3.3.27, कर्णद्वेष्टः Suśr
to

s. loud उद्गातिf s. (of birds) विकृजितम् MBh,Ragh , रवःMBh, R, etc , शिलायः Kathas,वचसः n Ritus , वाक्यम् Hariv s. togetherसंगीति f W , संगायनम् KatyŚr 's. well' (aKim-nari) सुगेष्वा L skilful in s. सामन्य m'n RV,

Bhatt...

to break off singing अपग V
GopBr, Vait causingto sing after अनुगायनम् Gobh to celebrate by singing

together संगे संगायति ŚBr, etc to follow in

s. अनुकुञ्ज to go about s. परिग परिगायति TS, ŚBr,

ŚrS to join in s. उपस्वृ उपस्वरीति Lāṭy 1.8.9

to make a s. noise (as the ear) कुश cl 1 कोशति

(rarely Ā) Kauś 58 to praise in s. सम्प्रा सम्प्रायति RV 8.

27.2 to pronounce by s. सम्प्रा सम्प्रायति Lāṭy,

MBh so that no other person accompanied in s. अनुपमातम्

ind ŚBr.

to single out from

अपावेय अपावेनात्

AV,

ŚBr, • cl 3

अपावेनात्

Kaus.

single

adj

अनपर

ŚBr 14

— अवाण

Buddh —

अ
अ

AV 3.28.1, ŚBr, MBh, Mn, etc,

अ

f(अ),

अ

) RV 10.59.9, AV 20.132.1

, अ

(with and with-

out

अ

) RV, etc,

अ

MaitrS 2.2.1,

अ

RV 1.164.15, 10.84.3, AV, KātyŚr, etc

— अ

Mn,

MBh, etc.

any ornament consisting of a single pearl (१०५१११५),

(१०५१११५) f L bearing a s. braid of hair (as a sign

of mourning) (१०५१११५) Sak 7.21 bron s. (१०५१११५)

RV 1.164.15, 10.84.3, AV, KatyŚr, etc consisting of s.

words (१०५१११५) Nir 4.1 each s. country

पृथग्जनपदम् Lāty each s. people पृथग्जनपदम्

Lāty for every s. one पृथग्जन (ibc or पृथग् ind)

SaṅkhSr, Mn, Kāv, etc having a s. Pratīka or first word

(तथापि) MitBr 1.19.9, AśvŚr 5.18.11 in a s. sopt

(तन्) ind (with the force of the locative) MBh,

Yājñ, Mṛicch, etc in every s. case यथादर्शन ibc,

यथादर्शनम् ind Sāh occurring in s. instances यथापि

VarBrŚ a s. current (तथापि): TāṇḍyBr 14.4.7 a s.

day (तथापि) n MBh 17.67, (तथापि) s. in its kind

(तथापि) Jātakam a s. man (who has no kinsmen) इत्युः

to become singled out from व्यावृत् व्यवर्तते

(rarely P) (instr) RV, AV, Br to engage in single com-

bat द्वन्द्वयुद्धं - यदा
#

singleness n लोकत्वम् HYog लोकभाव्यम् - (in

Vedānta) व्याप

f Sāṅk, Vedāntas — यथार्थ

Nyāyam, Sch, यथक्त्वम्

ŚāṅkhŚr, Nir, MBh, etc —

व्याप्यम् W.

or time

singleness of occurrence (१०५५५) . s. of time

singly १ (१०५५५) ind R, etc, ५८५५ (ibc)

or ५५ ind) ŚāṅkhŚr, Mn, Kav, etc, (१०५५५) ind,

(१०५२१) ind KatyŚr, R, etc, ५८५५२१: ind MBh,

(१०५५५) ind ĀpŚr, eSch — ५८५५ ind KV, etc

५८५५५ MBh, ५८५५५ KātyŚr,

Nyāyam, Sch, पृथक् ind AV — जीविभागाशः ind

MBh, Heat, विभागेन — भेदतः ind Kathās — जीतस्वम्

ind ĀśvŚr, RPrāt.

II अथैकम् ind SV — कण्ठतः ind, जीतकण्ठम्

ind RPrāt, जीतकण्ठकथा ind Divyāv — जीतिपदम् ind

R, (पत्येकम् Sch) — पत्यात्म (ibc), पत्यात्मम्

ind Pat — व्यवगाहम् ind SāṅkhBr.

not conquered singly, पृथग्जित Mn 7.97 occurring

s. Yamīpāṇ mfn VarBrS regarding (a group of

objects) s. व्याख्ये समव्ययमि प्रायः MW spoken of s.

an uṣṭh , mfn Comm on TPrāt (in logic) ta ing s.

(all the particular included under a general term) शिशुगण

Sch, on ŚāṅkhBr, Sch on KātySr, etc.

singular adj (100)

Ragh, Kathās, Kum etc —

लावण्य

MW —

सविशेष

Kum Kathās —

सिद्ध

Mālatīm — उल्लाप

AitAr..

any singular object

॥
कालक्रम

Pāncat, Kathās, etc

anything s. of its kind

यद्युक्तम्

Īatakam 'having

a s. Śiva līnga' (N. of a Tīrtha) (कालक्रम) (a fight)

s. in its kind

॥
निलकण्ठ

MBh (Nīlak)

the s. number

(कालक्रम) ŚBr, Pān, etc, ~~in gr.~~ (in gr.) (कालक्रम) Kās.

singularity n जातिविशेषः MBh — उपधानम् Bālar.

Siddh.

singularly अपूर्ववत् ind — सविशेषतः ind W.

34189

a violent singultus $\frac{S}{JH M / 21}$ (with $\frac{S}{H a / a}$)

Suśr) W.

sink vb I (in water) मज्ज्

cl 6 (Dhātup 28.1

122), ~~मज्जति~~ मज्जति (ep. also मज्जाते) ShaḍvBr, KātyŚr,

MBh, etc , उपमज्ज् उपमज्जति, उपमज्जाते ŚBr,

Lāṭy, ŚaṅkhŚr, Comm on KātyŚr — पद्योया Bhp — (lit &

fig.) च्यु cl1 च्यवते (ep. also च्यवाते) MuṇḍUp

1.2.9, Bhag 9.24 , (in the series of re-births) च्यु

cl 1 च्यवते (ep. also च्यवाते) Bhag 9.24 —

उत्सद् उत्सोदीति, उत्सादते TS, ŚBr, MBh, Bhag, Bhp,

etc — पत cl 1 (Dhātup 20.15) पतति (ep.also

पतति) Mn, MBh, Kāv, etc — च न्यञ्च न्यञ्चति

Bālar, Kathās.

II प्रवृत् cl 4 AV 19.9.8 — लम्ब cl 1

(Dhātup 10.15) लम्बते (m.c. also लम्बति) MBh,

Kāv, etc , विलम्ब विलम्बते (rarely P) MBh,

III दुः cl 6 दुःशति Dhātup 28.100 —

दुः cl 1 and 6 दुःशति and दुःशति Dhātup

28.100 (v.1.) — बुल् cl 10 बोलायाति W, बुड् cl

6 बुडति Dhātup 28.99 — मुण्ड् cl 1 Dhātup

8.22, (भाजिने v.1. गग्ने, मुण्डने) — हृड् cl

6 हृडति Dhātup 28.102.

to let sink (hands, wings, etc) निहन् निहानि

AV, VPrāt to sink into निमज्ज् निमज्जाति, निमज्जते Br,

Mn, MBh, et c to s. तम् (as ship) निषद् निषीदति

Ved निषदाति Hariv to s. (as into water) निषदसद्

अवसादति ^स Susr, BhP to s. (as the sun) व्यावृत्

व्यावृत्त (rarely P) MBh to s. down निमज्ज

निमज्जाति, निमज्जाते

Br, Mn, MBh, etc to

s. down तं निमज्ज सं निमज्जाति MBh, अवसद्य

अवसादति, व्यवसद्य व्यवसादति MBh,

संनिषद्य ^{AV} ~~AV~~, MBh, संसद्य संसादति (Ved also

संसादते and संसदाति) Mn, MBh, etc, सद्य cl

1.6 सादति (ep. also सादते, Ved सादति,

सीदति, सीदते) Mn, MBh, etc, ^प (to hell) वज् with

अधः, च्यु cl 1 च्यवते (ep. also च्यवाते) Mund-

Up 1.2.9, Bhag 9.24, पत्यवसद् पत्यवसीदति

MBh, विषद् विषीदति

R 5.95.15, निवश्

निवशते (rarely निवशति) RV, पम्नुच्

पम्नुच्यते SBr, अवव्यध् अवविध्याति TS,

व्यवल्ली व्यवलिनाति

MaitrS, अपिल्ली PBr,

ली

pass लीयते

PañcavBr, MaitrUp, ली

Intens वेक्षीयते MaitrS , (as a flame) निहृष

निहृष्याति AitBr , (as foam) अवभृ अवभरत RV

1.104.3 to s. entirely under संनिमज्ज संनिमज्जाति

MBh to s. its cavity (the eye) निमज्ज निमज्जाति,

निमज्जते Susr to s. in the water विश (with

अपस्) Bhp to s. (into) मज्ज cl 6(Dhātup 28.

122) मज्जाति (ep. also मज्जाते) (acc or loc)

RV. etc , निमज्ज निमज्जाति MBh, Harav to

s. into despondency ^{सद्} सिद्धि cl 1. 6 सिद्धति (ep. also सिद्धते)

Ved सिद्धति, सिद्धति, सिद्धत) Mn, MBh, etc to

s. under निमज्ज निमज्जाति MBh, Hariv.

to be about to sink लम्ब desid लिलम्बिषते

Hear to cause to s. मज्ज caus मज्जायति ŚBr,

etc , निमज्ज निमज्जाति, निमज्जाते MBh,

(as into water) अवसद् caus सुर्, नम् caus

नमयाति (नामयाति Up, etc, नाम्याति Mricch)

RV, etc , संनम् caus संनामयति MBh, Kum, BhP,

खल cl 10 खल यति Dhātup 32.62 let s.

(the head) निवृत्त caus निवर्तयति, निवर्तयते

TBr.

sink n ५१५ f L

^{or mud}
mire (in which sinks) १७५३२ L mud (in which

one s. L one who causes to sink ५१५३२

mfn ŚBr. % 'that which caused to s.' (sin etc) ५१५३२

(rarely m ifc f) GrŚrS, Mn, MBh, etc .

sinking adj पातिन् Megh, Kathās — मज्ज —

लियहमान MW.

sinking deep into the flesh निमग्नक MBh 1.

5601 s. down (as a flower) अगलित MBh, R, Kad

s. into the flesh निमग्नक MBh 1.5601.

causing to sink अवसादक R 4.26.19 to s. under

निर्मग्न Sāh.

sinking n निमज्जानम् MBh, Kāv, etc, (esp. under

water) मज्जानम् GrŚrS, MBh, etc (as of a chair)

अवसादः Suśr, संसीदनम् Divyāv - नमनम् MārkaP -

परिमलायिकम् Suśr - (of the nose) अवमर्शः Suśr.

the not s. down असंलपयः TBr , अपलपयः

AitBr s. down सादः Kāv, Suśr , पलपयः AitBr

the s. down of Indra's bannar इन्द्रपयाणम् Vishn s. in

(of wheels) सादः VarBrS.

being sunk in न्यग्भावः (loc) Sarvad causing

to sink सादनम् W letting s. निपातनम् Mn, Yājñ

R, निगाभः VS.

sinless adj I निष्पाप f(आ) Rajat — अपाप

f(आ) — विपाप f(आ) ŚBr, Gaut, विपाप्मन्

TBr, Gaut — अनघ f(आ) — निरघ f(आ) Rājat

— अनागस् RV, etc, अनाग f(आ) RV — निरागस्

Ragh, Rājat — अनेनस् RV, etc — अकिन्विष ŚBr

— प्रहोणदोष Vedāntas — अपकषाय MārkP — निष्कल्मष

f(आ) MBh, Hariv, etc — अपकल्मष f(आ) — विकल्मष

f(आ) R — विगतकल्मष R — निर्मल f(आ) Mn 8.318

— पवित्र f(आ) Mn, MBh, etc — अपकषाय MārkP —

निराश्रव Divyāv, (निराश्रव) — निर्लेप L.

being Varuṇa's posterity, i.e. sinless वरुणशोषस्

RV 5.65.5.

~~XXXXXX~~sinlessnessn

अनागास्त्वम् RV.

having sinned

अपराध

mfn.

sinner n पापिन् mfn MBh, Kāv, etc — पापकारक

(Kautukas) पापकारिन् (ŚBr, etc) पापकृत् (AV, etc)

mfn — पापकर्मिन् mfn MārKP — पापकर्मिन् m Mn, MBh,

etc — पापात्मन् mfn (opp to धर्मात्मन्) Mn, MBh,

etc — पापकृत्स्वन् m AV — पातकिन् mfn Hariv, Kāv,

Pur, etc (पातकित्वम्) — ~~एनस्वत्~~ ^{एनस्वत्} ~~एनास्विन्~~ ^{एनास्विन्} mfn

RV, AitBr, ŚBr, Mn ~~एनस्वत्~~ L — प्रस्कन्तः W.

O sinner अधोस् ind voc of अधवत् Pan 8.3.

1, Sch, see also Pāṇ 8.17, seqq a secret s. Mn

प्रच्छिन्नापापः Mn.

sinning against दूषण mf($\frac{f}{3}$)n (comp) R 2.

109.7 , व्यतिक्रमिन् mfn ifc Āpast s. openly (in

the sight of every one) स्फुटोगत् mfn Śis s. rarely

विराटपातक् mfn Vet s. through दुष्ट mfn.

derived from the Śinsapa

शांशप

mf(ई)n AV,

34206

शांशपक्व

mf n g उपरीहणादि

made of Ś. wood etc.

शांशप

mf(ई)n AV, शांशपक्व

mf n g

उपरीहणादि.

sinus n I २५९२: Yājñ 3.98 ..

2 ३४९००: W.

3 ०५५५००१ Gol, ०५५५०१ Sūryas 2.32 & 60

an elephant's frontal sinus ५२: L the

junction of the frontal sinuses of an elephant ५१२६:

L (astron.) the s. of the height of the sun (the sun

standing neither in the vertical circle nor in the ~~vertical~~

unmaṇḍala) ०५०१३३: m Gol,

~~sip~~

sip vb

~~सिप~~ यम यमति

Nir 10.12, Bhett,

Jaim 3.5.22, Sch

- आपा आपिवाति

RV, MBh,

Ragh-गङ्गाय

Hom गङ्गायति

Bālar 5.69, Viddh 1.

16
17

-उच्युत्स्य Mcar लिह

cl 2 (Dhātup 24.6) लोढि,

लीढे

(ep. also लिहति) Br, etc.

to sip again (water for internal ablution) पत्युपसृशति

पत्युपसृशति Gobh

to s. away, ^{or off} निलिह निलीढे Apśr

~~to s. off~~

Apśr to s. out उत्पति

P to s. up उच्युलम् Mear to s. water समुपस्पृश

समुपस्पृशात् MW , (as a religious act in ceremonial

observances) समाचम MBh , स्पृश cl 6 स्पृशात्

(with अपः, उदकम्, जलम्, अग्निः) GrŚrS, Mn 2.60, MBh.

etc , (from the palm of the hand) उपस्पृश उपस्पृशात्

ŚBr, ĀśvŚr, & Gr, MBh, Yājñ, Mn, etc to s. (water) from

the palm of the hand for purification अचम अचमात्

(with instr Mn 2.61) ŚBr, TBr, etc.

to cause to sip ३५१-यम्

caus Mn to cause to

s. (water) for purification ३५१-यम्

caus ŚāṅkhGr.

Clerodendron siphonanthus

३५५.१२५०१ .

Siphonantus indica nपानिपानि

Pāncat

पानिपानि

L.

sipped adj उपस्पृष्ट

Mn 3.208, MBh, R, BhP

पानि
~~पानिपानि~~

RV, etc.

sipped foodलघ्नम्L s. prematurely (as

water in ācaman)

पयिचाना

to be s.

पयिचान्य

Pāṇ

3.1.126

one who has s. water

पयिचाना

ĀśvGr, Gobh,

Mn, Yājñ one who has s. water according to rule यज्जि

Vishñ one who has s. water (अध and purified his mouth)

यज्जि Gobh one who has s. water well यज्जि

Vishñ.

having sipped water यज्जि ind p Mn, R, B&P

sipping water यज्जि ind p.

sipper n लेहः Bhatt.

anything to be taken by sipping लेहः Susr.

one who sips water आ-चामक nfn Pan 7.1.34.

Sch , उदकोपस्पर्शिन nfn Gaut ' sipper of honey '(a

bee) मधुनो लेहः .

sipping adj धय f(आ) .

sipping at पायिन् (ifc) s. clarified butt-

er सर्पिशरुति RV. s. nectar अमृतधायिन्

अमृतपायिन् ' taking water ' i.e. s. water

आपोऽन्न .

sipping n चमनम्

Jaim 3.5.22, Sch

निचमनम्, Nir — प्रपानम्, R .

food left by a person after sipping पर्याचान्त

mfn (with अन्नम्) in A.212 a mode of s. water शमनम्

s. of juice रसास्वादः. Vedāntas s. the nectar

of flowers मधुपानम् s. water उदकोपस्पर्शनम्,

उपस्पर्शनम् Kātyār, Sāṅkhār, शुचिप्रणी L s.

(water) again प्रत्युपस्पर्शनम् Gobh s. water before

and after eating आपोशानम् s. (water) for purif -

ing the mouth आचान्ति

Balar, आचाम्यम्

Bhatt

6.65 s. (water) for purifying the mouth आचामः

L s. water (from the palm of hand and swallowing it as

a ceremonial) उपस्पृशः

L a s. water from the palm

of the hand (before religious ceremonies, before meals,

etc) for purification आचमनम्

Ar etc s. water

three times in the worship of Vishnu

त्रैषणवाचमनम्

'Sir' (attached to names as a mark of respect).

जी m W, जीकः — (a term of respectful

address) महाशयः MW .

sirius मृगव्याधः AitBr, Suryas .

Sirium myrtifolium चन्दनः, चन्दनम्

Mir 11.5,

MBh, R, etc (ifc f आ Ragh 6.61) .

one who studies 'Sisira शैशिरिक mfn

वसन्तादि.

Dalbergia Sissoo शिशपा .

sister n भगिनी In, etc, भग्न L,

भगिनी - स्वसृ f In, etc, स्वसृजामि

f In 1.1.9, जामि f Yājñ 1.157, जामि f

RV, यामि f In 4.180.17 (v.1. जामि)

fārka, - जामि (n 4.43, Sch) — स्वयोनिस्र

f

born after a sister स्वयनुज nfn Pan 3.2.1 0

Sch an el or s. अग्रग्रासिका , अत्ति f, अत्तिका

L, अत्तिका L, अत्तिका , अत्तिका (in the-

atrical language ; perhaps a corruption of आतका)

L , आन्ते f (in theatrical language) L ,

आर्तिका (in theatrical language) L an elder s.

married after the younger (both of whom having the choice

of their husbands may be compared to Suitors) दिधिषु

f दिधिषु a father's s.'s daughter पैतृवसेयी

n 11.171, पैतृवसेयी a father's s.'s son पैतृवसेयः

Bh. पैतृवसेयः having seven sisters सप्तस्वसृ

n2(रु) n , विर a husband's s.'s son जानाद्रः

§ बिदादि (being) no younger s. अनानुजा 23

like a s. जामिवत् ind RV 23.7 a little s. भर्गिनेका

Kathas one whose s. has been slain हतस्वसृ RV

'Kama's s.' (H. of Pārvati) रामभर्गिनी L s. and

brother भर्गिनीभ्रातरे m du L a s. in respect of reli-

gion धर्मभर्गिनी Brich 8. $\frac{4}{0}$ 2 s. of the god देवजामि

2 AV 6.46.2 a s. of Sudra अम्बिका W, 'Br ' s.

of Vishki ' (s. of the goddess manasā) वासुकेयस्वसृ

17 a s.'s daughter भर्गिनेयी W, स्नग्नीया

8 विदादि (being) no younger s. अनाबुजा TS

like a s. जामिवत् ind IV 23.7 a little s. भर्गिनिका

Nathas one whose s. has been slain हतस्वसृ mfn IV

'Kama's s.' (H. of Pārvati) -रामभर्गिनी L s. and

brother भर्गिनीभ्रातृ m du L a s. in respect of reli-

tion धर्मभर्गिनी Brich 8. $\frac{46}{0}$ a s. of the god देवजामि

f AV 8.46.2 a s. of Rudra अम्बिका TS , 8Br ' s.

of Vishki ' (H. of the goddess manasā) वासुकेयस्वसृ

f H a s.'s daughter भर्गिनेयी , स्वश्रीया

In 11.171, स्वस्त्रेयी a s.'s husband भगिनीपते

(Anthas), भगिनीभर्तृ (युक्ताश्रयादि) a s.'s husband

आबुतः , भाबुकः Paris , भामः, भामकः

DhP L , ग्रामहासकः L a s.'s son भगिनेयः, भगिनेयकः

ParGr, etc , भगिनीसुतः Parcat , स्वस्त्रीयः

etc , स्वस्त्रेयः , कुतपः L , ग्रामेयः

L a son of a s.'s son स्वास्त्रीयि the son of a

younger s. अनुजासुता Bear spring from a

father's s. पैतृक्सेय (ई) n , uterine s.

सहोदरा, सहोदरी n, bh, etc , सानाभि f f ,

AV, n, bh ' Yama's s. ' (the river yamunā or turnā)

यमभगिनी L , यमस्वसृ f Early, Near , कनीयस्

NV A.33.5, litDr, bh, etc a younger s. अनुजा TS

अनुज्याता , अवरजा Nach, 3bF , (in dram)

बुसा a younger s. of a husband कलिकुञ्चिका

L the younger s. of a wife स्यातिका L the youngest

s. in a drama बला L .

sisterhood n स्वसृत्वम् 15.108.19 -

sister-in-law भ्रातृजाया egh, भ्रातृपत्नी,

भ्रातृवधू f L .

sisterly adj सौदर्य 'ak .

sister y affection सौदर्यस्नेहः 'ak .

a kind of 'sisu tree कुशिशपा L, कपिलशिशपा.

sit vb आस्य् cl 2 आस्ते (and आसते

AV 11.8.22, etc) R, AV, ŚBr, Mn, TB, Sak, etc, उपास्य्

उपास्ते R, Mn 2.5, समास्य् समास्ते Mn, R —

आस्यद् आसीदति (Ved also आसदति) I, RV,

AV, ŚBr, SankhŚr .

to sit apart उदास्य् उदासते to s. around परिनि

षद् परिनिषीदति RV to s. at सद् cl 1, 6 सीद-
ति

(ep. also सीदते Ved सदति, सीदति, सीदते)

(acc or loc) RV, AV, VS, ¹SBṛ to s. away from उदास्य्

उदासते to s. by the side of उपास्य् उपासते

AV, ¹SBṛ, Ch'p, In, etc to s. down निषद् निषीदति

Ved निषदति (loc) RV, etc , संनिषद् AV, 13b ,

आसद् आसीदति (Ved also आसदति) Ā

RV, AV, VS, ¹SBṛ, ¹Santh' Sr , अभिप्रासद् (acc) RV 4.1.13

10.32.1 , व्यवसद् व्यवसीदति 13b , संसद्

संसीदति (Ved also संसीदते and संसदति)

RV, VS , आस्य at 2 आसते and आसते

AV 11.6.32, etc) RV, A, SBr, Dh, Sh, Sak, etc , उपविश्

उपविशति lit'r, 'r, 'h, 'ak, 'it, etc , आविश्

आविशति, आविशते 'h , अभ्युपविश् Rajat to s.

down about परिणिविश् (Pan 8.4.17) SBr to s.

down at different places व्युपविश् व्युपविशति SBr

to s. down before प्रत्युपविश् प्रत्युपविशति (acc),

सद् cl 1, 6 सीदति (ep. also सीदते

sed सीदते, सीदति, सीदते) RV, A, SBr to s. down by the

side of उपोपविश् उपोपविशति (acc) 'an'h'r,

Gobh, Ch p, B, etc to s. down (esp. at a sacrifice)

सद् cl 1 6 सीदति (ep. also सीदते

Ved सदति, सीदति, सीदते) ११, ११, १, १, १ to s.

down in समाविश् समाविशति (acc or loc) n, १, १,

न्यासद् न्यासीदति (loc or acc) PV to s. down in

order अनूपविश् āsvā, lāty to s. down in direction

of प्रत्यास् प्रत्यास्ते (acc) ११ to s. down int.

अन्तरास् (acc) ११ १.१३.३ , अभ्यासद् (acc)

१.१.३.१३.४ to s. down near समुपविश् समुपविशति

Br, Gr's, Ch's, etc , पर्युपविश् पर्युपविशति (acc)

Br, Gr, न्यासद् व्यासीदति (loc or acc) to

s. ^{on} near to उपनिषद् , उपोपविश् उपोपविशति

(acc) Santh'r, Tobh, ChUp, Ch, etc to s. on समुपवि-

श् समुपविशति (loc acc or gen with उपरि)

Br, Gr's, Ch's, etc , समाविश् समाविशति (acc or

loc) on, with, to s. own opposite प्रत्यास् प्रत्यारते

(acc) Br to s. own opposite to प्रत्युपविश् प्रत्युपविशति

(acc) to s. own round पर्युपविश् पर्युपविशति

(acc) ⁱer, GrS, अभिनिषद्

7.15.2 1.1.22

to s. down separately विनिषद् विनिषि^{षी}दति to s. down

together समुपविश् समुपविशति ⁱer, GrSⁱGrS, Ch p,

etc to s. wn together upon संसद् संसीदति,

(Ved also संसीदते and संस्पद्यते) (acc) IV, 10

to s. down together with संनिविश् संनिविशते

IBh (v.l.) , संसद् संसीदति (Ved also संसीदते

and संस्पद्यति (insar) IV, 10 to s. own upon

अध्यासद् , उपासद् 2 (acc) IV 8.1.8 , न्यासद्

न्यासीदति (loc or acc) R , अभ्युपविश् (acc) with

5.3244, Gobh , विश् विशति (acc or loc) , Hariv

निविश् निविशते (rarely निविशति) (loc) 'tis,

Panc , प्रतिलङ्घ् caus प्रतिलङ्घयति (acc) Sarvad

to s. down with संविश् संविशति (acc) Hariv to

s. down with the legs bent उपस्थिंकृ AitBr 8.9.5, ĀsvGr

Saṅkhar to s. in सद् cl 1,5 सीदति (op.

also सीदते ed सदति, सीदति, सीदते) (acc)

(loc) सगास् समास्ते (loc) R to

s. near उपास् उपस्ते

RV 1.162.12, ŚBr, KātyŚr

with, आसद् आसीदति

(Ved also आसदति)

RV, A, ŚBr, Sañh'r to s. near at hand (in order to

honour or wait upon) उपास् उपस्ते

AT, ŚBr, Gṛh, etc

in, etc to s. near each other समुपास् समुपास्ते

to s. near to उपसद् उपसीदति RV, A, Ś, ŚBr, etc

in, Park, etc to s. near together समुपास् समुपास्ते

to s. on one side उदास् उदास्ते to s. quietly

आस् cl 2 आस्ते (and आसते A 11.8.

32, etc) RV, AV to s. round परिषद् परिषदति

(RV), परिषीदति (AV, IBr 'c also परिषीदति))

RV, AV, IBr, 'c, 's, पर्युपास् पर्युपास्ते RV, IBr, 'c, 's, etc ,

समास् समास्ते (acc) RV, AV, IBr to s. round any

one पर्यास् पर्यास्ते (acc) RV, IBr to s. separate

उदास् उदास्ते to s. together समास् समास्ते

RV, AV, IBr to s. upon अध्यास्द् (acc) RV, 'c, 's ,

उपसद् उपसीदति (acc) RV 6.75.8 , सद् cl 1,

सीदति (cp. also सीदते Ved सदति, सीदति

सीदते) (acc or loc) R, AV, VC, Br to s. upon

समध्यास्ते

together समध्यास्, 2, each to s. upwards उत्सद्

उत्सीदति, उत्सीदते .

to cause anyone to sit down आस caus

आसयति Comm on Pan to cause- to s. down उपविश

caus उपवेशयति it r, 'svr, Cobh, Gh, 'svr, etc ,

समुपविश caus समुपवेशयति it to cause to s.

down अध्यास caus अध्यासयति batt , सद

caus सादयति, सादयते , etc , आसद्

caus आभादयति ,² निषद् caus निषादयति,

निषादयते PR , अधिविश caus अधिवेशयति .

समाविश caus समावेशति PR to cause to s.

down by beside of उपसंविश caus उपसंवेशयति caus,

th to cause to s. down on विश caus वेशयति,

वेशयते (loc) PR to cause to s. down on निविश

caus निवेशयति (loc) PR, Hariv, etc to cause to s.

down toget. or संस्पृह caus संस्पादयति , s, Pr,

PR , संनिविश caus संनिवेशयति Hariv. to cause

to s. down upon अभिनिविश् caus अभिनिवेशयति

(loc) Sis to invite to s. own उपविश् caus

उपवेशयति Aitr, ĀśvGr, Gobh, MBh, Susr, etc to sur-

non to s. own उपविश् caus उपवेशयति

Aitr, ĀśvGr, Gobh, MBh, Susr, etc .

' the carrying off of Sita : (N. of a ch of Parra-

yana) सीताहरणम् ' having Sita as wife ' (N.

of Ram Chandra) सीताज्जनि as news of Sita

सीताश्रुति f R S. and Sara सीतारामौ n d

PTL 184 S and Urmita सीतोर्मिले f du MM : S.'s

Sod : (Lycorodiu Phlegmaria) सीताहारः n with

S. ससीत mfn S .

a species of plant similar to Lita cordifolia

भुजंगजिह्वा L.

site n I भूमि f Br, etc — स्थानम्

(स्थानः Gaddh) PV, etc , अधिष्ठानम् — आस्थानम्

13, 17, Br — वास्तु n (only in 13, 17)

IV, etc — पदम् (rarely पदः) PV, etc , पद्वी

B, Pānc .

II अधिवासः — केतनम् Kath. 21.44

— खलः (खलम् & अधिच्छादि) L - दायः

L — परिस्तरः 'usr — धिष्ण्यम् Bh, Var, Pur, etc —

भवनम् Pāncat .

any site in which anything is deposited विन्यासः

belonging to a s. स्थानिक nfn a disagreeable

s. कष्टस्थानम् MW having a good s. सौवास्तव

mf(ई)n Pān 4.2.77 in accordance with the s. सयावास्तु

mf Bh the s. of a house वास्तु n(m only in ...)

Et, etc the s. of a habitation वेश्म भू f L, mh

गृहपोतकः L, गृह भूमि f L the s. of a house पोतक

L the s. of a habitation धान mfs L the s. of

house वाटः , वारी, वाटिका L, ~~the s.~~ आयतनम् ,

जगती L (Mir 1.7 , Sch) s. of an attic (?)

अदृश्यती (~~xxxxx~~ ganna धूमादि) the s. of an

old and abandoned cow-pen गोष्ठीनम् Hear 2.478 (-1

गोष्ठीन) the s. of a village (fixed according to

to compass) संदेशः L s. of glory यशोधामन्

n BhP s. of ownership स्वत्वास्पदम् s. of the sacred

fire and the soul धामन् n IV, etc that which

may be the s. of invariably concomitant cause or charact-

eristic व्याप्यम् II 62 the state of being the s.

of आयतनत्वम् Vedāntas , etc .

sitter n सद्गन् m.

any on sitting on सादिन् in (corp) , etc

one who sits down and calmly awaits the approach of death

प्रायोपविष्ट mfn Ab, Rajat, प्रायोपवेशिन mfn

Ab, Rajat, प्रायोपेत mfn one who s. in the Pa-na-

sana posture वसिक् mfn one who s. outside (said

of a person held in low esteem) बहिःसद् mfn one

who s. together संसद् mfn that to which one

s. near उपासीन in P 2 sitting on a lotus

(N. of Brahman) अरविन्दसद् m Bhett .

sitting adj आसीन, आसनस्थ n,

Ratnar — निषण्ण Gr, Heris, etc, निषण्णक

निषत्त RV, सद् Bhett — उपविष्ट RV

RV, etc, निर्विष्ट RV 12.68 — संस्थित Vān,

RV, etc .

abstaining from food and awaiting in a sitting post.

ure the approach of death प्रायोपवेशः, प्रायोपवेशान्म

Wh, etc, प्रायोपवेशानिका W s. above उपरिषद्

TāndyaBr, उपरिषद् XXX VS 9.35.36 , उपर्यासीन

AitBr, ऊर्ध्वसद् nBr s. among cattle गोषद्

ĀitBr 1.1.2, Hāth 1.31, Vās s. among cattle गोषद्

घोषद्

ĀitBr 1.1.2, Hāth 1.31 s. among men नृषद्

Br, VS, AitBr , निषद्गन् 3, निषद्गन् , निषद्गन्

AtBr s. apart उदासीन s. apart अध्यासिन ,

निषादिन् Rach, Kathās, समुपविष्ट Hariv 7.42

s. down after अन्वासीन् s. down (as a bird) अवलीन.

VarDy s. down as one likes यथेष्टासन in s down/ esp.

at a sacrifice) सत्त P s. down on a person's

head मूर्ध्नि loc s. fast निषत्सु BT 10.1.3 s.

happily by स्वासद् At s. here अत्रसद् Jainip

s. in निषादिन् loc, Kathās, सद (mostly ile)

सद् s. in निनिष्ट (loc or comp) ā, Pājat,

Pānc (loc 1.58, v. . निर्विष्ट) s. in c ariet

रथक्षय PV s. in a circle मण्डलारथ Sis ,

आलङ्काराण्डल ad s. in a council सभासीन Rajat,

सभोपनिषद् Pāncat s. in a court of justice सभासीन

Rajat, सभोपनिषद् Pāncat s. in a nest कुलानिलायिन्

s. in iron पूर्वसद् PV ' s. in heaven ' (a god)

दुषद् m Rajat , दोषद् m L s. in one's place

सादृश्यानि PV s. in or on a tree दुषद्, दुषद्वन्

PV, TS, TBr s. in the forest (as birds)

वनस्यद् PV, TS, TBr s. in the position called वनस्य

ana पद्मासन f(आ) s. near अन्तिषद् Pa s. near

at hand उपनिषादिन् f(द्वी) str 9.4.1.3 s. near to

उपासीन str 1 s. on निषादिन् Tath, Tathā,

आस्थित ch, f, f, Tathās, etc s. on समुपस्थित

f(आ) (loc) f , व्यतिषादिन् ifc 'is , नितीन

ch, f, f, Tathā, etc , s. on a seat सदनसद् Pa s. 2

on a or ground सभासन f(आ) s. on high ऊर्ध्वसद्

And s. on mountains (f(आ)) गिरिषद् PaGr s. on

the earth पृथिविसद् vīrat s. on the seat of a

war-chariot गर्तसद् BY 2.33.11 s. round dainties

स्वादुशंसद् s. together with समासीन (inser)

s. towards the east पुरःसद् 18, 22 s. on n

निषण्ण loc or comp) ३२, ३३, ३४, etc , पर्युपासीन

n 2.75 , निर्विष्ट (loc or comp) ३५ , ३६, ३७, ३८.

(Ragh 12.68, v.1. निर्विष्ट) , समारोहित (see loc or

comp) ३९, ४० s. upon the horse उत्कुटक see v.1.

उत्कुटक s. with the legs bent cross ways under the

body पर्यङ्कबद्ध Buddh .

sitting n आसनम् Kāṭvār, n, आसितम्

Sāh, 17, आसिका Con on Tān, आसनी L,

आस्या usr — उपवेशः TS, Kātyār — (on c

horseback) सादः DV 1.162.17, निषत्ति f

4.21.9 .

the act of sitting at hand उपासनम्, उपासना

the act of s. down उपवेशनम् Āśār, Vās

उपवेशः TS, Kātyār, आसनबन्धः Arch 2.6 act of

s. down upon अध्यासनम् L the act of s. in a nest

कुलायनिकायः the act of s. near उपासनम्, उपासना

the act of s. on रोहणम् (comp) again the act of

s. with the legs bent and binding a cloth round the back

and loins and knees पर्यङ्कबन्धनम् (L) पर्यङ्कबन्धः

(sur) a bad manner of s. दुरासितम् 3.14669,

12.3084 manner of s. आसितम् a manner of s. (the

legs being outstretched and forming a right angle)

उत्कटिका, उत्कटिकासनम् Yoga order of s.

आसिका Comm. on Pan a particular manner of s.

उपबन्धः Canrap , कमलासनम् a particular manner of

s. कौञ्जरम् Canr, a particular of s . कौञ्जम्

गुप्तासनम्
Cat P , गोमुखम् , सिद्धासनम् , a particular method of

* गोमुखम् Gotheer , गोरक्षासनम् Gotheer,

a particular manner of s, नातिक nfn (with आसन)

Cat a particular attitude in s. विकटम् L a par-

ticular manner of s. शैल mf(ई)n (with आसनम्

) a particular mode of s. सर्वतोभद्रम्

Cat a particular mode of s. on the ground पर्यंकः

Buddh a particular posture in s. उ तानकूर्मकम् a t -

cular posture in s. (practise by ascetics) कूर्मसिनम्

a particular posture in a, तीठम् (rarely पीठि)

Cat , माकरासनम् Cat , मुष्ठासनम् Cat , मुद्रः

Cat , मृगवैणिकम् Cat , वज्रम् Cat , (the hands bei

ing placed in the hollow between the body and the crossed

feet : वज्रासनम् Hoc , वैयाघ्रम् , (with

Hocins) सोपाश्रयम् Hoc , सोपाश्रयनिषद-^{नम} 'ar ad,

स्थानु n Cat p riorie by s. as a s tra

निषण्ण an TS relating to the s. up (of a child

औद्यानिक an Bh s. about पयुपवेशनम् atāśr

the s. above उपरिसनम् atāśr , उपरिषद्यम्

atāśr. उपरिसद्यम् atāśr 5 s. before a person's house

without taking food till he ceases to oppose or refuse a

demand (commonly called s. in dhana) अधिवासः

s. down संलयः atāśr, संलयनम् at, निषदनम् at,

etc, आसदनम्, समासनम् atāśr, सति atāśr,

आसनम् atāśr, आसितम् atāśr, s. down

after (another) अन्वासनम् s. down together संनिवेशः

usr, kav , समुपवेशः s. down upon अधिवासम्

ind Kath s. encamped आसन s. forward ! (s. on a

seat in a conspicuous place प्रासादः (Cf Pan 4.3.122

) s. in dharmā अधिवासनम् s. in peculiar posture

according to the custom of sages आसनम् s. on

संस्थिति (loc) Yājñ 1.17 s. on a bird ! (Vishnu

) (i.e. on the Garuda) स्वगासनः L s. on a lotus

सरोरुहासनः L s. on a seat in a conspicuous place

प्रासादः the c. on high उपर्यासनम् Katyā'r s. round

पर्यासनम् ak $\frac{25}{26}$ in Prakr s. there तत्सद्

Hir s. together सहासनम् n, b, etc, सहास्या

with instr / Susr, th, समास्या th, r, (an ass-

embly, meeting etc) ससद् f th, etc s. together on

a bed सहस्रवदासनम् n 8.357 s. together with समासनम्

(सह) th s. upon अध्यासितम् Each 8.52 the s. upon

the thms उत्कुटकासनम् Susr v.1. उत्कुटक way of s.

आसितम् to celebrate by s. (sattran) निषद्

निषीदति Ved निषदति Br to perform by s.

(sattra...) निषद् निषीदति Ved निषदति Br

to remain s. विशी विज्ञेते R , पर्यस् पर्यस्ते

XV .

causing to sit own उपवेशनम् L the act of

causing to s. own समुपवेशनम् W the part where

the driver sits आसनम् L .

sitting room कर्मदाला .

to be situated in निधा pass निधीयते .

At, etc , (applied to heavenly bodies) विचर्

विचरति (loc) VarBr , म्यदा . cl 1 म्यक्षति

(oc) F .

situated a स्थित BBh, Kār, etc, व्यवस्थित

Tān, Bh, etc — (town) निविष्ट Fariv, R — (as a

heavenly body) यात VarBrS — अधीन ifc .

badly situated दुस्वस्थ being s. in रथ

f(आ) i c pleasantly s. सौवास्तव f(इ) Pā, 1.2.7

s. along: अन्वाश्रित s. behind अपाचीन RV 7.6.4 78.3

RV 6.91.1 s. below अधःस्थित, अवाञ्च्, आङ्,

आची, आक् RV 4.25.6, 10.2.11 Sar 14, उपर

s. in स्थायिन् (comp) Nir Bh, Kār, etc, स्थितवत्

'is', प्रतिष्ठित (loc or comp) Kathas, R, etc , वर्तिन्

(mostly comp) Kāv, Kathās, etc , श्रित R, etc ,

संश्रित (loc or comp) Kathas, Kāv, etc , समाश्रयः

(ifc आ) (ifc) , हित f(भा) (loc) Kathas, R, etc ,

संनिवेशः (ifc) , विनिवेशिन् (comp) Kathas,

गत (acc or loc or in comp) Kathas 1.405.L, 1.411.L

12, Kathas, etc , s. in a country देशस्थ Kathas s. in

a forest वनस्थित Kathas s. in a forest (as a comp)

वनान्तस्थ Kathas s. in any dwelling place गृहावस्थित

s. inside अन्तरस्थ, अन्तरस्थायिन, अन्तरस्थित

s. in the same place एकदेशस्थ s. in the world

भुवनसद् s. near (as a river) निषेवमाण

P. 2.68.12 s. on निष्ठा in, etc, प्रतिष्ठित

(loc or comp) स्थ, etc, स्थायिन (comp) स्थ, etc

Kav, etc, स्थित, etc, निनिवेशिन (comp)

Kathas, संनिवेशः (loc) s. on the seas coast

सागरानुकूल s. outside (the town) बहिःस्थ

Kathas s. there तत्रस्थ Kath 3.2563, P 2.4,

Kathas 7.26 s. under उपर so s. एवम् अवस्थ

Prab, तदवस्थ MBh 3.69.31, Patnāv well s. सुरथ

f(अ) in, etc, सुसंस्थित .

situation n स्थलम् Sāh Sarvaḥ, (five are

distinguished in d-mas) अवस्था Sāh, अवस्थानम्

ancat, it, स्थानकम् — भूमि f' or, etc —

गति f Kath p 3.11, thar, ancat, etc — संनिवेशः

usr, talil, tās — पदवी, Pañc — वासः ॥

Hariv — आधि m L — विन्यायः Prāt .

advantageous situation अवसरः L any s.

स्थिति f Tāv, Pañcat, Kāthās an auspicious s.

सौख्यम् TarBrS a ba s. कष्टस्थानम् , दुःखम्

Kāthās , दुःखम् TarBrS 6. ⁴/₅ belonging to a s.

स्थलीय mfn a difficult s. दुर्गमः , दुर्गमम् , दुर्गमनीय

mfn Sch , दुर्गम्य R a high s. उच्चैः पदम्

Kum 5.64 , उच्चपदम् , उद्देशः Sch, Pañcat, 'ak,

etc relating to a s. स्थलीय mfn a s. at a concert

संगीतकपदम् Malav a s. at a theatre संगीतकपदम्

Malav want of s. स्थानमावः MW .

Siva (later on) यम्बकः MW 7.59.12, etc

-अर्धनारीनाटेश्वरः (. of) + प्रजापालि m Sivar.

after Siva अनुशिवम् ind along with S. सहचन्द्र-

कलाम् mfn shF applied to S. मैतिन् mfn attend-

ant of S. धूर्जटः Kathas a votary of S. पाञ्चार्थिकः

L b London o S. शैव mf(ई)n B, Kathās, Pur, etc ,

शैव mfn , शांकर mf(ई)n Kathās ,

शांभव mf(ई)n Kā, Kathās , शांभवीय mfn car,

शाणवीय mfn Balar , त्रैयक्ष mfn B or 7.10,

खाण्डपरशव mfn Balar 3. $\frac{62}{63}$ belonging to the great

lord s. माहेश्वर mf(ई)n B, Hariv, Pur coming from

शैव mf(ई)n B, Kathās, Pur, etc , शांभव

m(ई)n Kā, Kathās consisting of s. भवमय mf(ई)n

the consort of S. (one of the seven divine Mātṛis)

~~xxx~~ माहेश्वरी Bh, दुर्गा derived from S. शैव

mf(इ)n S, Kathas, Pur, etc , शास्त्रम् mf(इ)n Fav.

Kathas devoted to S. भवव्रतधर mfn sh devotion to S.

शैवता Rajat an enemy of S. भवारि: Malac the

energy of S. (one of the seven divine Matris) माहेश्वरी

Bh, दुर्गा a euphemistic title of S. अघोर:

a follower or worshiper of S. (S. of the of the three

great divisions of modern Hinduism) शैव: a follower of

of S. पाञ्चार्थिक: L a form of S. (so called from being

represented by boys in the rites of the Śaktas) ब्रह्म

m (ब्रह्म) Cat. furnished with a flute (said of Śiva)

वेणविन् mfn MBh (v.l. वेणविन्) ' given by S. '

(S. of a man) आभदत्तः Katha the great S. महाशिवः

Pancar, Brahmavṛ a great worshipper of Ś. महामाहेश्वरः

Pājat having a white banner and flag (Ś.) शुक्लध्वजाप-

त्सकिन् mfn MBh having Śaśvanara for a mouth (said

of Ś.) वैश्वानरमुख mfn MBh increasing virtue (Ś.)

धर्मवर्धन mfn MBh inhabiting Ś.'s forest श्याणुवनौक
स्

mfn long-necked (said of Ś.) महाशिव mfn

lord of all gods (Ś.) सर्वदेवशः the Makshatma Indra

(presided over by Ś.) शोकरम् VarToray (with

Śivas) one of the five forms of Ś. वामदेवगुह्यः Sarva

one of the forms of Ś. शिवगौरी, अधिनारीश one of the

forms of Ś. and Pārvatī conjoined हरगौरी, अधिनारीश

one of the older names of Ś. ईशानः AT,

US, 'ur, 'ur, etc one who carries Ś.'s Līṅga on his

person शिवलिङ्गिन one whose lord is Ś. ईशानधिप

mfn a particular Gana of Ś. शिखितमः Harav possess-

ing a drum (applied to Ś.) पणविन् mfn Wh pro-

duced from Ś. भवमय mf(ई)n Wh relating to Ś. शैव

mf(ई)n I, Kathās, Par, etc , शैव्य mfn " , शोकर

mf(ई)n Ka hās , शाम्भव mf(ई)n Kav, Kathās, शाम्भवीय

mfn dear , स्थाण्वीय mfn ālar relating to Ś. Pasupati

शैवपात्रुपत mfn Cat relating to the dear lord Ś.

माहेश्वर mf(ई)n Wh, Kariv, Par relating to the

supreme god (Ś.) पारमेश्वर mf(ई)n Wh, Kathās, Par

relating to Vācar-pati § N. of §. वाचस्पत्य mfn 10b

sacred to the god §. होव mf(इ)n R, Kathās, Pur, etc

sacred to §. शाम्भव mf(इ)n Kāv, Kathās sacred to

§. Pasu-pati पाशुपत mf(इ)n MSh, Kāv, etc said of §.

विभूष्णु mfn a servant of §. इषः §. in the form

of water जलमूर्ति m Tithyā §.'s arrangement of the

letters शोकरी Get §. s bow अजगावम् L,

अजगवः L, अजकवः, अजकावः, अजकावम्

§. s bull शम्बकवृषभः Kā दक्षः L §.'s

conquest of Tripura त्रिपुरम्

Balar 2.3 ' 5.1's

crest ' (the moon) चिनेत्रचूडामणिम् L ' S.'s friend '

(Kuberā) शम्बकसखः L ' S.'s joy ' (W. of various

anchors an other men) शिवानन्द : S. 's mountain

शविपतिः, शविचक्रः Kathās Ś.'s pupil

नीलमेहितान्नेवासिन् 'alan S.'s quarrel' (the north

east) पिनाकिदेश् f Var , (the north east) स्थाणुदेश्

f. Ward's १.'s servant भेलुकः L ३.'s son :

(Kumāra) त्रिनेत्रोद्भवः Alankārar statue
 's in Vasi केदारेश्वरः

Skanda', केदारेशः Ś.'s three-pronged spear पिनाकः,

पिनाकम् L, झूलः, त्रिशूल ' Ś.'s town ' N. of

(Kāśī or Kanaris) पशुपतिनगरम् Cat Ś.'s trident

पाशुपताश्रमम् MBh, पिनाकः, पिनाकम् L, झूल,

त्रिशूल Ś.'s weapon त्रिशूलम् MBh 3.5.09, Hariv,

Natsya 11.29 Ś.'s wife शर्वाणी GrŚr, MBh, Mahāś,

Parś', (Pārvatī) यक्षपत्नी Hariv 10000 Ś.' wife Pārvatī

गौरी AV Parīś', Kṛīś p 1.4.3.10, etc the state of

of becoming Ś. मृत्युञ्जयता Kav a Tantric form of Ś.

दक्षिणामूर्ति m the 3 worlds creator Ś. त्रिभुवनगुरु

m Ś., त्रिभुवनेश्वरः ŚivaP 2.24 the wife of Ś. शिवानी

L, दुर्गा, पार्वती, दुर्गा Śh, Hariv, Kav, etc ' world

creator (N. applied to Ś.) लोककर्तृ m Śh, R worlds-

hip of Ś. शैवता Rajāt, माहेश्वरता Rajāt a

worshiper of Ś. शास्त्रभवः (only 1), माहेश्वरः

Hariv, Kathās, Ucar, भवव्रतधर śh Śh a worshiper of

Ś. Paśupati शैवपाशुपतः Śra.

to resemble Śiva's trident त्रिशूलाय Nom A Vesī

8
1.-
9

to treat any one like 3.

द्विवीय

Non

द्विवीयति (acc) Top .

द्विवीयति माहेश्वरता राजत .

six n षष्mfn pl (with the counted object inapposition or exceptionally in gan or ibc) IV, etc,

षट्कः Ganit — (in arithm) अग्निभू

m .accompanied with the six measures

षाडुष्यसंयुत

mfn In 7.58 acquainted with the s. objects षट्प्राज्ञmfn (only L) acquainted with the virtues of the s.measures षाडुष्यगुणवेदिन् mfn In 7.157 addressed to s.deities षड्देवत्यmfn Tandra after s. monthsषष्मास्यात् inc an approximate of s. षट्कम्

(ifc after another numeral) dir, āsvār, h, etc ,

षड्वर्गः Cat any row of s. objects (applied to a ṣ

set of s. ṣatakas in verse, of which the Sūryasatak is

one) षडावलि any set of s. articles षडङ्गनि

the application of the s. measures षाडुप्यप्रयोगः

armed with s. tusks षड्विधायण ṣṣ near arrived

at s. षडगत ṣṣ an assemblage of s. qualities

or properties षडगुणम् ṣṣ at periods of s. months

षट्सु. षट्सुमासेषु ṣṣ belonging to a class of s.

षड्वर्गिक, षड्वर्गीय

mfn Divyāv belonging to s.families षट्कुलीयmfn Cat belonging to s. generat-ions षाट्पौरुषिकmfn Cat belonging to s. tribes

षट्कुलीय

mfn Cat the body consisting of s. parts

षडङ्कम्

I bought for s. षट्क

mfn Pan .1.22a class of s. षड्वर्गःCat a collection of s. fort-resses षड्दुर्गम्a collection of s. verses

षड्वचः, षड्वचम्

AV, Br, षड्वचम्

śākhāḥ connectedwith s. festivals called upon

षडुपसत्क

mfn Lā y

connected with the s. measures षाड्गुण्यसंयुत mfn in 7.

58 consisting of s. ^{षट्क} ~~षाड्गुण्यसंयुत~~ mfn Lāṭy, PPrā, Śuār, etc

(a verse) consisting of s. divisions षट्पद

mfn(पादौ)n AV, Anukr, षट्पद mfn(आ)n VS, Br, etc con-

sisting of s. layers षट्चिह्नि mfn Jain, षट्चिह्निक

mfn Br (a verse) consisting of s. pāda षट्पद

mfn(पादौ)n Av, Anukr, षट्पद mfn(आ)n VS, Br, etc

consisting of s. parts षट्खण्ड mfn Harṃasara ,

षडक्षर mf(ई)n 18 . ṣaṅkṣar, etc, षडक्षरमय

mf(ई)n Heat consisting of the s. Āyatanas (viz viñā-

na earth air fire and water and rūpa) षडायतन mfn

ṣaḍar, ṣaḍ containing s. prosodial instants षण्मात्र

mfn sing containing s. times the word षडिड

mfn decoction of s. drugs षडङ्गपानीयम् distributed

in s. cups (as an oblation) षट्कपाल mfn ṣaḍ dram

by s. horses षडश्व mfn ṣaḍ, ṣaḍ drawn by s.

(horses) षडयोग mfn ṣaḍ, ṣaḍ drawn by s. oxen षड -

गवीर mfn th endowed with s. excellencies षडुष्यवत्

mfn l envelope in s. sheaths षाट्कोशिक mfn Kaus,

Paras establisher of s. sects or forms of doctrines

षष्ठमत्स्थापकः PTL 59 exceeded by s. षडधिक

mfn Maletin a festival lasting s. days षडरात्रः

AT, T, GrSrf, etc five or s. पञ्चाष m(आ)n pl av

forming an order or series of s. षड्विधान m(आ)n

TV having s. adventures षडगुण mfn arva having

s. asterisms षडक्ष

mfn VarHogay having s. bells

षड्वृष mfn A having s. drops षड्बिन्दु

mfn Rājat having s. excellencies षड्गुण mfn

Varas having s. faces (Śiva) षण्मुख mfn Mh

having s. feet ' (a bee) षडङ्घ्रि m Kāv, etc having

s. flavours षड्रसिक mfn Car ' having s. mothers '

(. of Kārttikeya) षाष्मातुरः L having s. mouths

(Śiva) षण्मुख mfn Mh having s. natures (said of

Agni) षडङ्गमन् mfn Lark? having s. navels षण्मणि

mfn Mh having s. parts षोढाविहित mfn T , षडङ्ग

mfn ३२, Antitab p, Sur, ar ३३ having s. pags षष्मयूख

mfn १, १ r having s. plac-s षट्पद mfn (आ) n २७

having s. prominent parts of the body षडुन्मत्त

mfn (आ) n २७ having s. quarters (as a town) षट्पद

mfn (आ) n २७ having s. sons षट्पुत्र mfn Jaimou

having s. spokes षडर mfn २४, Ar ३३ having s.

spots षड्बिन्दु mfn Rajat having s. tastes षाडूस्मि

mfn ar having s. teeth (indicative of a particular per

iod of life) षोडत् mfn Pān 6.3.109, vārtt ३. (prob

षोड

mfn Prat, ch, षोडन्ताmfn Prat havings. teeth

षड्दशन

mfn L

, षड्द

mfn L havings. Vedāncas

षडङ्ग

mfn

PārGr. Āpast, R

having thelength of s. Samas

षड्शामी

haushaving the s.flavours

षड्दस

mfn

Kathas

heard by s. ४०००

(said of secret council which has been unfortunately

heard by a third person)

षट्कर्ण

mfn

Pāncat, Vit, Vet

etc

hired fors. monthmonths

षट्कमासिक

mfn

Pān

5.2.77,

Artt, २०

a

hymn consisting ofs. १०००verses

षट्प्रागथम् Dr3 a hymn of s. verses षड्विनि

(prob n) n pl Dr an infusion of s. षडङ्गपानीयम्

in s. uncommon ways षड्विकारम् in Karand in s.

ways षोढा in Dr, Vaitr3, Yajñ , षड्धा in

Pāṇcavār , षड्ठा in Dr : षड्धा , षट्तर

mfn Dr , Dr knowing the s. Vedāntas षडङ्गविद्

mfn n 3.185 latter by s. षडुत्तर mfn Pāṇcavār last-

in for s. ~~xxxxxx~~ Kalās षट्कला mfn Tātyār , 3ch

lasting s. months षाष्मासिक mfn इ n Dr , 3h , etc

lasting six times 4 minutes षण्णालिक mfn ṣaḥ less

by s. षड् mf(आ) n Ṭaty a maintainer of the

theory of the s. Bhāvas षड्भाववादिन् m Cat N. of

the s. philosophical systems षट्तन्त्री Cat not seen

by s. eyes i.e. known by two persons nly अषड्दृष्टिण

mfn Pan 5.47 numbering s. thousand षट्सहस्र mfn

pl 1 a number of s. oblations षडाहुति f Ṭaty r,

ch the number षड् गुह्यवक्त्राणि n pl the number s.

गुह्यकानि n pl ~~षड्~~ तर्कः Sūryas 12.67 ,

अङ्गम्

(in arithm) the number s. (here being

s. sins or internal enemies) अराति

m the numb-er s. (in arithm) अरिm of s. different kind s

षट्पद

mfn Sankh'r, Ap'r of s. different kinds

षट्पद

mfn Sankh'r, Ap'r of s. months star in

षाण्मासिक

mfn ई) n in, etc of s. sorts षड्विधmfn आ) n Br, Sankh'r, In, etc of s. years षड्वार्षिका

षट्पद

at one hundred and s. षट्पद

SBr, Wait one who

advanced s. steps

षट्पद

mfn वादी) n in, etc of s. steps

one who has advanced s. steps षट्पद् म^०(पादौ)न

13, षट्पद् one who has studied the s. has as or systems

of philosophy षट्शास्त्रिन् म^० one who is versed in

the s. systems of philosophy षट्दर्शिन् म^० let a per-

iod of s. days षट्शत्रः 11, 13, 15, etc, षडहः

13, 15, etc, षडहः a period of s. months

षष्मासः षष्ठः, षष्ठः, षष्मासी षष्ठः a portion

consists of s. pieces cut off in designed for

षडवत्तम् षट्पद् possessed of the s.

Abhiṣaṇa (a Bu cha) षडभिज्ञा , षडभिज्ञात

Abhiṣay the practice of the s. measures षडुप्यप्रयोगः

Abhiṣay provided with s. horses षडश्व Abhiṣay, War 10

Abhiṣay provided with s. ropes षडुद्यम Abhiṣay TS, KapS Abhiṣay

Abhiṣay with s. side posts षट्पक्ष Abhiṣay Abhiṣay provided with s.

Abhiṣay Abhiṣay Abhiṣay provided with the s.

Abhiṣay (a Bu cha) षडुःसमन्वागतः

Abhiṣay relating to s. generations षट्पौरुषिक Abhiṣay

Abhiṣay relating to s. notes (a Bu cha) of the version War 3.4.

(to be recited of an animal sacrifice) षड्दोह म

Br, Grā , the seats of the s. organs (or senses

षडाद्यतनम् serving for s. oblations षडाहुति

मन्त्रादयः, षडाहुतिक मन्त्रात्यार, Sch s. acts any one of

which is allowable to a Brahman householder as a means

of subsistence षट्कर्मन् in 4.4.5.6.9 s. acts be-

longing to the practice of yoga षट्कर्मन् in Cat s. acts

for inflicting various kinds of injury on enemies षट्कर्मन्

in Cat the s. acts of royal policy षाडुव्यम् in, W,

etc the s. acts to be practised by a kind in warfare

षड्गुणाः Variv, as the s. advantages षड्गुणाः

n pl Variv s. on a half अर्धसप्तम min pl Pārār the s.

Anras प्रत्यङ्गम् Wh, R, Pusr, etc s. angles षट्कोण

min s s. angled figure षट्कोणम् Pānat o, Pāncar

s. Aratnis in length षडरति min Pār, Wh s. armed

षड्भुज m(आ)n Pāncar s. articles of any kind

षड्गुण्यम् s. auspicious things i.e. the s. things

obtained from a com पडङ्गम् A s.-bellic षड्कुक्षि

mfn Tr, sch s. cows षड्गवम् KatyGr, sch s. cows

1 k calves षड्वर्गः KatyGr, sch s. eye and s. high

to षडहोरात्रम् (only cc) the s. during of षडह

mans षट्कर्मन् n SankhGr. Un, etc Para.s, RIL 394 s.

reared षट्कर्ण mfn the s. excellencies

षड्गुणाः m pl Hariv s. eyes षडक्ष mfn RV,

Gr, s. eyes षडक्षीणः 1 s. faced षड्वक्त्र

mfn sch, Pancar, षडानन mfn, (R. of Skanda)

षोढामुखः Xav s. faces षड्वक्त्री Balar,

षडनन (ibc) Each the s. faults of ten षड्वर्गः

h, Bhāṇ, Nam the s. flavours षड्रसः Cat s. for

footed षट्पद् mf (पदी)n ; षट्पद mf (अ)n, Wh,

षट्पाद mfn GopBr , षट्चरण mfn a s. footed

animal षट्पदः Cat the s. good excellencies षाडुण्यम्

ar, 'is the s. good qualities षाडुण्यम् Car, 'is

the s. hot substances (viz pepper etc) षडूष्णम्

ther s. hundred षट्शतानि inevitable, , षट्शती

Spot, CarBr s. hundred thousand षट्सहस्रशत (ibc) 1000

the s. inner face षड्वर्गः Sh, Shatt, Tan, etc s.

leafed षट्पत्र mf n ris n s. limbed षडङ्गः mf n

Ar, Anritab n, Gusr, Tarir the s. limbs or works anri-

liery to the leda षडङ्गानि pl Gatt, In, etc the s.

measures of royal policy षाडुण्यम् n, Sh, etc s.

measures to be practised by a king in warfare षड्गुणाः

Hariv, Pas the s. methods practised in Yora षड्योगः

cat s. monthly षाष्मासिक mf (ई) n n, Sh, etc a s.

monthly funeral ceremony (between the 170th and 180th day)

after a person's death) षाष्मास्थी L s. months old

षाष्मासिक m (इ) n in, etc s. mouthed षड्वक्त्र

mfn Sh, Pāncar , षडानन mfn s. months षडानन

(ibc) each s. mukhūtas षण्मुहूर्ति Hyot s. novel

षण्णाभिक, षण्णाभि mfn sh ' s. nights ' (a period of

s. days or festival lasting s. days) षड्रात्रः ,

TS, Gr̥h̥, etc s. o' clock line (in astron) उन्मण्डलम्

Sūryas, etc (in astron) उद्धृतम् s. or five

years old षट्पञ्चवर्ष mfn sh s. or seven षट्सप्त

mfn (pl) Rajat the s. passions collectively (vi z

māna

kama mada ~~mna~~ lobha harsha and rusa षट्कम्

the s. principal parts of the body षडङ्गम् L the

s. seasons षडृतवः m pl षडृतवः; षडृतूना-

म् In 8.403 s. sided षड्भुज mf (आ) n

the s. states (soil hunger thirst sorrow disordered

intellect old age death) षट्पदी 12th the s. systems

of phil. sophy षड्दर्शनम् Sarvad (IW 46) the

s. tastes षड्रसः (at the s. things beginning with

vaya or s (and bestowing final emancipation) षड्गया

VayuP s. times षड्गुण mf Nit, Kāhās ,

षट्कृत्वस् ind Kaus, Laty , षट्शः ind Tancar ,

षट् in Dr s. śaṅga षडङ्गानि Gant, 'n, etc

षडङ्गी L the s. waves of existence षडूर्मि

ś Kay a Soma festival of s. days षडहः SS, AV, Dr,

etc षट्पहः subduing the s. members षडङ्गजित्

mf symbolical expression for the number s. ऋतु

m (in 1.72) ar3n, śrvas, etc , उर्मि m f

Tama Sp a union of s. towns षण्णगरी Tān, hon .

sixfold ad 1 षड्गुण

Hit, Kathas — षड्विध

f(आ) Br, SankhSr, Mn, etc .

the sixfold sacred texts (fabled to have proceeded

from the six mouths of Śiva) षडाम्नायः L .

to make sixfold षड्गुणीकृत .

2 षोढा ind , Mait-S, Yā'n , षड्धा

ind Pāncar-Br — षट्शः in Pāncar .

sixfoldness n पाद्विधम् Full on In 8.76 .

consisting of six-hundred षट्शत mfn In 8 .

198, 367 numbering s. षट्शत mfn In 8.1-8.357 .

sixteen ~~xxx~~ षोडशन् mfn nl 'S, etc , षोडशकः

Car .

a box with sixteen compartments षोडशकः

कच्छपुटः connected with a s. parate formula षोडशिन्

mfn VS, TS, Br, AsvSr consisting of s.

षोडशिन् mfn VS, TS, AitBr, etc , षोडशक mfn

श, arBr, etc , षोडशः s, TS, PañcavBr, etc consis-

ting of s. padas षोडशपद mfn (आ)n AitBr a fast etc

observed for s. days षोडशाहः L a festival lasting s.

days षोडशारात्रम्, षोडशारात्रः Laty, was the (first)

half of the Grāha taken up s. times षोडशगृहीतार्घः,

षोडशगृहीतार्घम् ait a grand sacrifice performed by s.

priests षोडशविक्रतु n. having a breadth of s.

fingers षोडशाङ्गुलक n. Yājñ having s. feet षोड-

शाङ्घि mfn having s. ingredients षोडशाङ्गु m. n.

having s. parts षोडशाङ्गु mfn , षोडशकल mfn or,

raśa p, etc , षोडशान् mfn १३, १४, १५, etc having s

petals षोडशदल mfn १३, १४, १५, षोडशाक्ष mfn

having s. spots षोडशार mfn NricGr having s.

syllables षोडशाक्षर mfn S, PancavBr, BrS in s. divi-

sions षोडशधा ind TS in s. parts षोडशधा

ind TS in s. ways षोडशधा ind TS lasting for s.

years षोडशवर्ष mfn VarGr a libation consisting

of s. Trabar षोडशिग्रहः ind a libation (with s. s.

partite formula) षोडशिन् m AV, TS, Br, etc lying

torpid during s. half months of the year (said of a frog

) षोडशापक्षशायिन् mfn Wariv not connected th the s.

partite Stotra अपोडशिक mfn GrS not under s. years

of are अपोगण्ड mfn In §.148 not yet s. years old

ऊनषोडशवर्ष mfn the number s. अपि f Survas of s.

kinds षोडशविध mfn Kām, Pāncar one of the s. Vidyā-

devis काली s. and a half अर्धसप्तदश mfn pl

Kātyāy of s. angled column द्विवज्रकः Var s. armed

षोडशभुज mfn the s. digits of the moon षोडशकलाः

f pl. 17 the s. divine mothers षोडशमातृकाः f pl

s. eyed (17) षोडशाक्ष mfn s. footed षोडशहृ

m L s. thousand षोडशसहस्रम् (1600), षोडशासहस्रम्

(Pañcar) s. thousands द्वाष्टसहस्रम्, द्वाष्टसाहस्रम्

1600 s. ways of disposing medical texts on the body (as

practised by the Tantrikas) षोडशान्यासः Cat s. years

old षोडशवर्षे in Pañcar the soul (consisting) of s

(Gunas षोडशात्मकः, षोडशात्मन् in 1600 the state of

having s. parts षोडशित्वम् TS, Ait r a Stotra etc con-

sisting of s. parts षोडशिनं man (esp. with or scil.

स्तोम etc) a Stotra consisting of s. parts

षोडशितोत्रम् sait a Stotra etc consisting of s. parts

षोडशिन mfn (esp. with or scil स्तोत्र etc) the

Sūtra of Jaimini (consisting of s. hyāyas) षोडशितोत्रम्

Varvad a Sūtrā day with a s. partite formula षोडशिन

m ११, १२, १३, etc a symbolical expression for the number

s. कला Heat taken up s. times षोडशगृहीत

m ११, १२, १३, etc a term for the number s. भूपः

Ganit a text consisting of s. verses षोडशचः

m ११, १२, १३, etc treating of s. kings षोडशराजिक mfn ११, १२, १३.

sixteen-fold add षोडशविध Tan, Pancar—

षोडशकल Br, Pras'nUp, etc .

the science of the sixteenfold (soul) षोडशकलवि-
द्या

Col , (spirit) षोडशकलविद्या Col .

by the sixteenth (part) अनुकलम् inc 'Br

filled up by the s. part of कलापूर्ण mfn (gen) with

4.1279 having the length of the s. of a van (said of a

brick) षोडशी śulbas the s. षोडश m (इ) n

(ifc f आ) Br, Gñr, etc , षोडशम् mfn Gñhyas.

BrP the s. lunar mansion इन्द्राग्निदेवता the s. uhurta

आनन्दः a s. part षोडशभागः esp. a s. part

कला IV 8.47.17, 18, 83r, 1n. etc a s. part षोडशः

(with अंश , भाग) 1n, 1ar the s. part of the moon

कलिका Bhartr. the s. part of the disk of the moon

काष्ठा BhT 1.12.31 the s. part of the moon's disk

राजकला Sah the s. syllable षोडशाक्षरम् In. St .

sixth n षष्ठ mf(इ)n AV, etc , षष्ठ mf(इ)n

AV, etc. षष्ठक mf Pan , 'Arutab, षष्ठम mf .

(in Vedic gram) beginning with the sixth letter i.e.

with the vowel i षष्ठादि mf being the s. (year

etc) षष्ठिन् mfn W belonging to the s. षाष्टिक

mfn W corresponding to the s. day (of the Shaṣṭi-aha)

षष्ठाहिक mfn Sankhār doing anything for the s. time

षट्क mfn Pāṇ 5.2.17, Vārtt eating only at the

time of the s. meal (i.e. on the evening of every third

षष्ठान्नकालता

षष्ठान्नकालम् (In 11.200) षष्ठान्नकालम्

L entitled to a s. part of षड्भागभाज् mfn (gen)

n 8.30 explained in the s. (Adhyāya) षाष्टिक

mfn W having a s. षष्ठिन् mfn W having the s.

(years etc) षष्टिन् mfn N. of a particular

brick the length of which equals the s. part of a pan

षष्ठी Sulbas . of a personification of the s.

day after the birth of a child when the chief danger

for mother and child is over) षष्ठी occurring for the

s. time षट्क mfn Pan 4.2.77, artt one who eats

only at the s. mealtime i.e. he passes five meals without

eating and has no meal till the evening of the third day

षष्ठान्नकाल In 11.200 one who has s. wife षष्ठीजाय

mfn or n top a particular s. day विशोकषष्ठी Cat a parti

cular Tithi when honore is offered to the s. lunar digit

षष्ठी receivin a s. part of षड्भागभाज mfn

In 8.305 the s. case षष्ठी GrS, Nir, etc the s. day of

a lunar fortnight षष्ठमी Cat, षष्ठी Bh, Hariv,

etc the s. day of a particular fortnight रत्नषष्ठी

the s. day of the month Caitra अशोकषष्ठी Bhav 2 the

s. hour of the day षष्ठः (with or scil कात्)

the s. letter i. e the vowel i षष्ठः (scil अक्षर)

Prat the s. meal षष्ठभक्तम् 3b. षष्ठान्नम् the s.

meal eaten at the end of a fast of three days षष्ठः

(with or scil कालः) the s. meal time (on the even-

ing on the third day) षष्ठकालः 3b (in music) the

s. note of the gamut धः the s. of the gamut धैवतम्

12.6759 the s. part अनुभागः Beat , षष्ठ्यः

Gaut , षष्ठः (with भागः अंशः) , षष्ठम्

Gaut , षष्ठः 5.1.5 , षष्ठः शः Tājñ, Ragh,

MarkP , षष्ठः 3b , (esp. the amount of tax taken

in win by a king षड्भागः (with gen or abl) in 7.11

8.308, in, śān, Hariv, etc taking food with milk every s. x

day (a four monthly fast षष्ठीकम् L ~~taking~~ taking

only the s. meal (i.e. only on the evening of every third

day) षष्ठमक्त mfn with, षष्ठान्तकाल mfn, षष्ठान्तकालिक

Pāncat taught in the s. (Adhyāya) षष्ठी mfn Pān

8.1.19, Sch .

to live on the sixth meal षष्ठमक्तेन (with cons of

वृत्) .

sixtieth n षष्टितम mfn (accord. to Pan 5.2.58

the only form when used alone) षष्ठ mfn

(only used in comp after another numeral) .

the sixtieth part of the a Tala विकला Survas

the s. year (from birth etc) षष्टिसेवत्सरः MW , (from

birth etc) षष्टिहायनः MW .

sixty n षष्टि f (m c also षष्ठी with th

counts object in apposition or in gen pl or comp etc

built with sixty षष्टिक mfn a chess-board on

which are s. four squares in all अष्टापद m connected

with s. one राकषष्ट mfn SBr, etc consisting of s.

षष्ट mfn (only use in comp after another numeral)

consisting of s. two द्विषाष्टिक mf (ई) n Pan 5.1.57, 7.

.15, Kas containing s. bricks षष्टीष्टक mfn for

the doctrine of s. concensions (peculiar to the Sāṃkhya

phil) षष्टितन्त्रम् /āṅkhyak, tattva the doctrine of s.

ideas (peculiar to the /āṅkhye phil) षष्टितन्त्रम्

/āṅkhyak, Tattvas an elephant which has reached the age

of s. years षष्टिमत्तः an elephant which is in

at the age of s. years षष्टिमत्तः an extent of

s. years षष्टियोजनी /āṅkhyas having a sacrificial fee

of s. षष्टिदक्षिण mñ āpār having a sacrificial gift of

s. षष्टिदक्षिण mñ āpār being s. year षष्टिवर्षिन्

mñ the Hindu cycle of s. years बृहस्पतिचक्रम्

in s. parts षष्टिधा in. Car in s. ways षष्टिधा

ind. Car a kin. of rice of quick growth (ripening in ab-

out s. days) षष्टिकः, षष्टिका 17th, 18th, 19th, etc last-

-ing a period of s. days षष्टिदिन mfn 19th (contain-

ing or costing) more than s. अधिकषष्टिक mfn (cost-

ing) more than s. अधिकषष्टिक mfn 1. of the first s.

Ashvayaj of the Satapatha-brāhmanas षष्टिपथः numbering s

tho san. षष्टिसहस्रिन् mfn pl 3rd the number s.

षष्टिकम् and one hundred and s. षष्टिशतम् 100th

a period of s. days षष्टिरात्रः Pan 5.1.90 a period of s.

years षष्टिसंवत्सरः , षष्टिहायनः relating to a

period of s. days षष्टिदिन mfn Hyot 's. maths' (N.

of the first s. Adhyayas of the Ketapatha Brāhmana) षष्टिप-
थः

s. times षष्टिः inc. Puryas s. years old षष्टिवर्षिन्

mfn 12b , षष्टिक mfn Pan 5.1.58, Tertt 3, Pat , (an x

an elephant) षष्टिहायन mfn 12b. s. yojanas distant

षष्टियोजन mfn Ka has under s. अर्वाक्ष षष्ट mfn nl 12r.

sixty-eight n अपष्टषष्टि f Kathas, अपष्टषष्टि

f RPrāt .

sixty-eight अपष्टषष्ट, अपष्टषष्टि तम mfn .

the sixty-fifth (ch of 11th and 1) पञ्चषष्टितम

mf(इ)n , (Ch of 11th and 11th) पञ्चषष्ट

mf(इ)n , पञ्चषष्ट f .

sixty-first एकषष्टितम mf , एकषष्ट mf

SBr, etc , एकषष्ट .

sixtyfold षष्टिधा ind Car .

sixty-four चतुःषष्टि f Lit r 1.5.8, n 8.338,

Mariv, R .

hundred plus sixty-four शतचतुःषष्ट mfn KātyŚr.

Kāty relating to the s. (catuṣ-śasṭī.) चतुःषष्टिक

mfn Kalās, Vātsyāy 1.3.14 the s. kalā चतुःषष्टि

f 13h 2.2058 .

sixty-fourth चतुःषष्टितम mfn AitBr 1.5.8 (ch

of) , चतुःषष्ट mfn .

the sixty-fourth chapter of māyana चतुःषष्टितम

mfn .

sixty-nine

नवषष्टि

f.sixty-nineth

नवषष्टितम

inf(इ)n 11 .

sixty-one एकषष्टि f .xxx

together with sixty-ne एकषष्ट mf n 33r. etc .

sixty-second द्विषष्टितम mf (इ) n , द्विषष्ट

mf (इ) n , द्विषष्टितम mf (इ) n , द्वाषष्टितम mf (इ) n

३ , द्वाषष्ट mf (इ) n .

the sixty-second chapter of abāḥarata द्विषष्ट

mf (इ) n , द्विषष्टितम mf (इ) n the s. chapter of

Rāmāyana द्विषष्टितम mf(ई)n .

sixty-seven n सप्तषष्टि f yot, Varia .

sixty-seventh सप्तषष्टितम mfn P, सप्तषष्ट

IBh

the sixty-seventh part सप्तषष्टिभागः Indst .

sixty-six षट्षष्टि (as ex pl) IBh, Satr .

increased by sixty-six षट्षष्ट mfn Lohr .

sixty-six (ch of) षट्षष्टितम mfn (ch of)

षट्षष्ट mfn .

sixty-three (chs of) त्रिषष्ट mf(ई)n, त्रिष-

~~mf~~n .

षष्टितम mfn .

sixty-thousand षष्टिसहस्राणि pl 6h7 .

sixty-three त्रिषष्टि f ^{ten} 6 , अयः षष्टि f

Non .

in sixty-three parts त्रिषष्टिधा ind ¹ 1 .

sixty-two द्विषष्टि f MBh, द्वाषष्टि f MBh.

joined with sixty-two द्वाषष्टि m (इ) n SBh.

size n परीमाणम् MBh, Pān, Cat, मानम्

PV, etc — मात्रा BH, etc, मानम् (ifc) — सप्त-

एतावत्त्वम्

कम् । Pān 2.4.12, BhP, etc — पुलम्. L.

according to ~~sixty~~ size यथाप्रधानम् ind Pān

great s. महत्त्वम् MBh, Cat, etc having s. प्राथमिज

mfn प्राथमिनी Jan 5.2.137, Ich having the s. of a

Silva fruit विलमात्रम् mfn large having the s. of a

mountain गिरिमात्र mfn 1, गिरिमात्र L having

the s. of an out hill वल्मीकमात्र mfn of extraord-

inary s. ओत्तेकाय mfn of such and such s. प्रमित

mfn (ifc) var of the san s. सममात्र mfn the

s. of man पुरुषमात्रम् TS s. of the bricks दृष्टकमात्र

large-sized सुप्रमाण

Heat .

belonging to the Skanda-Purāṇa स्कन्दपुराणीय mn

Cat .

the five Skandhas पञ्चस्कन्धो

f s Buch .

the skate fish शार्ङ्गुची. W .

a sort of skate fish अप्रिगा .

a skein of yarn सूत्रकोशः L .

skeleton n पञ्जरम् Prob, Jan, पञ्जरः L,

आस्थिपञ्जरः L — कङ्कालः, कङ्कालम् MB, Kothās, etc —

शरीरास्थि n L — शयः L.

like skeletons आरिशगन्धवत् divya a more skelc-

ton (लगाशरीश) n n car s. of a iscorose वस्तुमात्रम्

skeleton n पञ्जरम् Prob, can, पञ्जरः L,

आस्थिपङ्कतः L — कङ्कालः, कङ्कालम् 133, Kothā, etc —

शरीरास्थि n L — शैयः L.

like skeletons आरिशयन्त्रवत् divya a more skele-

ton (लगाशरीष mfn Dear s. of a discourse वस्तुमात्रम्

sketch vb लिख् cl 6 (hatup 26.72) लिखाते

(rarely लिखते) or, etc — हस्तलेखीकृ

sketch n रेखान्यासः Kav — चित्रम् 31 Th, Hariv

45.2 (सचित्रम् mfn = चित्रण) , Sak, etc (ifc f

आ (64) — सूत्रम् (accord. to अर्थचिदि

also सूत्रः) Rajat .

according to the sketch यथापरिलिखितम् ind Katyār a s.

made with a style पाण्डुलेखम्, पाण्डुलेख्यम् Tājñ, Sch, L a s.

made with chalk पाण्डुलेखम्, पाण्डुलेख्यम् Tājñ, Sch, L .

sketched adj लिखित Kāv, VarBr .

sketching आलिख्य ind p .

skill n I प्रवीणता, प्रवीणत्वम् Kāv, प्रावीण्यम्

ash, Kathās — दाक्षिण्यम् Hariv, K, etc, दाक्ष्यम्

Kāv, etc — नैपुण्यम्, नैपुणम् — पाठ्यम् Kāv, Rajat,

Hit — क्षिप्रकारिता Uttarak — कला — चञ्चुता, चञ्चुलम्

पाण्डिसम् 'Br, MBh, Kāv, etc, पाण्डिततां Chartr,

पाण्डितत्वम् Pricch — विज्ञता, विज्ञत्वम्, विज्ञानम्

(i. e. f आ) Uttamac — वैदुषी Śrīkanṭh — विशारदिमन्

n Harāv — शिक्षाशक्ति f W; शैक्ष्यम् — शक्ति

f M, etc, शची शक्यम् — पेशकत्वम् Varṇas, Ach

— लाघवम् Bh, Kar, etc — सिद्धि f Car .

II संहारः

IV — सुकृत्या

PV — स्वपस्या

PV

anything which requires skill नैपुणम्, नैपुण्यम्

consummate skill s. in the use of arms कृतास्त्रता

Bh 1.5.56 done with s. आभियोगिक, mfn endowed with

wonderful s. दैसन्नावत् mfn PV 1.3, Sankar 8.17. own s.

स्वभावा perfect s. in gambling अक्षहृदयम्

possessing s. and cleverness and dexterity नैपुण्यगुणक्रम

mfn possessing s. in the hands (as an anchor writer

etc लघुहस्त mn Bh, Ku^r, etc s. in विदग्धता,

विदग्धत्वम् (loc) lav, निष्णातत्वम् Ku, 10. 5,

वैचक्षण्यम् (loc) har, 'as, B-lar, शिक्षा

(loc or comp) Bh, Kev, etc, निष्ठा Bh, Kev, Kur s. in

art शिल्पस्थानम् divyav s. in deception वञ्चनचञ्चुता

Pancat s. in horses स्वश्रव्यम् RV s. in song वर्णपरिचयः

vak s. in speech वाक्पटुता, वाक्पटुत्वम् Kar, Vit, etc

s. in the choice of means उपायकीशत्वम् saddh s. in

words शब्दानुगम s. with the same शास्त्राशिक्षा

Kathas sportive s. कैलिकला want of s. अनभ्यासः,

^{११}
अकिशकम् 'Sis 16.30 .

to show the skill (of any one with reference to

secular things) सिद्धा caus सिध्यति, साध्यति

Pat on Pan 6.1.49 to be satisfied by s. दुक्षाय un

RV 12.7 .

skilled adj I प्रवीण f(आ) Kāv, Kām — निपुण

f(आ) n, h, Susr, Kā, etc — केशक f(आ) (sanas

सिद्धादि, श्रेण्यादि and श्रमणादि) — वैद्यव्यवत्

Prasanna, Vcar — पटु f(पटु or पट्टी) h, Kā, etc —

क्षिप्रकारिण h, I, Sāh — सुविचक्षण Kām, Subh —

चतुरक f(इका) Kathās 103 — निष्णात h,

Kā, Pur — अभिज्ञ f(आ) — विज्ञानिन् Hear, Kathās,

MarkP — शिक्षित W — नदीयण — प्रगल्भ

f(आ) Kā — वैशक f(आ) (सिद्धादि) Thartr

— युवितयुक्त, युक्त 17h, 2 — सुकृत RV — ~~भद्र~~ —

(good i.e. in) भद्र 1(आ) (loc) 17h 4.305 .

II त्रभु, त्रभुमत RV 1.111.2, त्रभव,

त्रभवन, त्रभवस RV, AV 5.2.7 — करण 1(इ)

RV 1.119.7 — कवि — कृतिन् 17h, 2ah, Bhart, etc,

कन्नु RV — क्षेत्रज्ञ (with gen) 17h 1.3653,

क्षेत्रनिदु um 3.50 — द्यवक 17h 30.143 —

क्षीर 1(इ or आ) 17, etc — क्षीविन् 1(वरी) AV

— निष्ठा Bhart — प्रणत 17 — प्रोह, प्रोह L

— प्रीण L — लस्त W — विटुङ्ग L — विभ्वन्

RV — शिव्व AV, शिव्वन् RV ~~xx~~ TS — (said of various

s) सुकतु RV — स्वपरा RV, VS, स्वपाव

RV 4.3.2, (Say) .

rather skillful बहुधीन f(m or अरी) Vop 4.10

s.-handed सुहस्त्य RV s.-handedness लघुहस्तता

MBh, etc, लघुहस्तत्वम् Kathā s. in विष्णु (loc)

MBh 14.1015 s. in पण्डित ŚBr, Up, MBh, etc s. in any art

अपः अपम् RV s. in destroying स्वण्डनरतम् W s. in

playing the flute (said of Krishna) वेणुवाद्यविशारद

Pāncar s. in speech वचनपटु VarBrS, Pāncat ,xx विदग्ध-

वचन Pāncat s. in war युद्धविशारद Bhag s. in

work: कारिकुशल , कर्मण्य RV 1.91.10, 3.4.9, AV 6.23

2, 12, & , कर्मि Pān, Bhag a s. man दशकिः

a s. person साधकः Kathās a s. physician चिकित्सा-

प्राभृतः Car a s. porter प्रागल्भकुलालः Bharty s. whiē

still a boy कुमारकुशल gana श्रमणादि s. with the

hands सुहस्त f(आ) M, SankhSr a s. woman साधिका

RV a s. worker (said of Tvashtriand Ribhu) सुकृत

RV a s. workman कर्मशूरः L very s. अतिनिपुण ~~xxflx~~

सुविशारद f(आ) BhP , पटिष्ठ , सुचतुर

Kam , स्वाप्त Kam , अतिकृतार्थ MBh .

to render skilful प्रवीणीकृ Sinha to show one's

self s. सुकृतय Nom सुकृतयते RV .

skillfully युक्त्या, युक्तिभिः, युक्तितः ind

शिक्षया, शिक्षाभिः — साधु ind RV, etc .

working skillfully विद्वन्नापस min RV, AV .

skillfulness n कुशलत्वम्, काशलम्, काशल्यम्

Sr, Mricch, Pañcat, etc, काशल्यम् (gana भाषणादि)

Saddh, Dhpr — निपुणता Kāv, Tanc — कौविदत्वम्

ifc Tas — चतुरता Bhartr 1.71, चतुरम् — अशीदि,

चतुरत्वम् — (?) धैर्यम् .

extreme skilfulness सौष्ठवम् Hariv, Kav, etc s. in

speech वाक्पाठवम् Cat.

killed adj कोविद f(आ) Mn 7.26, Bh, R, etc—

(especially in archery) कृतहस्त Hariv — विहस्त

Hariv—⁹⁹वैशारद f(ई) Bhp—साधुकारिन् śar, Bh, etc,

साधुकृत śar — विदुर (in comp) utamac —

कृतमुख L — कृताविन् ivvā — हस्त — विशद

(ifc) Mricch 1.9 .

acquainted with the nature of sweet notes i.e. skilled

in sweet songs मधुरालापनिसर्गपण्डित a Brahman s. in the

Katha branch of the Majurveda कथयुक्ते a Brahman s. in

the Veda वेदपारगः (out, Vas, etc) completely s. in

परिनिष्ठित (loc or comp) कथ, Kav, etc more s. in

sacred knowledge बहुवीर्यस (compar) not s. in the arts

(kalas) अकल one s. in makin roads मार्गदक्षकः

(v.l.) मार्गरक्षक) on well s. in fire (at Sakuni)

मताक्ष IBh one who is s. in his own trade कृतशिल्प

Tān 2.184 one who is well s. in repeating the Sūtras

सुप्रतिष्ठातसूत्रः perfectly s. in art पर्यवदातसूत्र Car

perfectly s. in gambling अक्षहृदयज्ञ s. in निपुण

f(आ) , विशारद f(आ) (loc comp) IBh, IBh, etc ,

११ विशारदम् (loc) IBh, Balar, Bah . निष्ठित (oc) IBh

B, etc , चञ्चु , विद्वन् f(विदुषी) (acc loc or comp)

IV, etc , विद्वन् AV 9.9.7 , आविद्वन् B 4.19.10 ,

११ शाण्ड f(आ or ई) , संसिद्ध (loc) IBh ,

संरचित (loc) Bh, L s. in archery शरासनविद्

Pracand , कृतस्त्र Bh, F , विक्रान्त (with

धनुषि) , कृतपुद्गल L s. in an art कलाधर

s. in arts कलाज्ञ f(आ) Subh s. in a thousand sci-

s. in battle सहस्राणीय ' s. in battle ' रणपण्डितः

s. in counsel मन्त्रदुष्ट Bh? s. in horses अश्वकौविद

, अश्वेषुकौविद , अश्वानामकौविद , अश्वकौविद

s. in magical arts मायापटु Var , मायाविद् Bh

मायाविधीज्ञ Divyav s. in piercing कृतग्राधन

f(इ) AV 5.14.9 s. in paradise स्तुतिशील B s. in

raja-marga राजमार्गविशारद s. in sacred songs निथविद्

RV s. in sacred spell ब्रह्मविद् Ath s. in sacred wrs

शास्त्रकोविद् s. in sacrifice यज्ञविद् Ar s. in

Sana chants सामविप्र RV s. in speech वाक्पटु

Hat, Parist, Sop, वाक्यविशारद W s. in (the art of)

love स्मरनिपुण VarD s. in the arts कलाकुशल

s. in the vaitana rites वैतानकुशल in s. in war

युद्धप्रवीण Ar camp, रणविशारद Ath, रणशीण्ड Ath

thoroughly s. in सिद्ध

(dat or comp) MBh, R, etc very

s. सुकल्प BhP .

skin vb उद्ध उद्धयति, उद्धरते

AV, cBr, Lāṭy

फण caus फणयति (or फणयति) Lāṭy .

the skin of milk क्षीरशरद् Gal, क्षीरशरा Gal,

क्षीरशकम् thpr the s. of milk शार्करः L .

skimmed adj उद्धृत AV 12.5.34, 15.1.1,

SBr, etc .

to be skimmed (as milk) आहृतम् DV .

skimming off (impure oil or ghee or any dirt float-

ing two blades of kusa grass over it (Bull.) कृत्स्नवन्म

Mn 5.115 .

skin लवचय Nam लवचयति Pan 3.1.25 आच्छे

आच्छाति TS, SB, Aitr — अवच्छा SB

वित्रुड वित्रुडयति $\text{Kat}^{\text{r}}, \text{co}$ — तक्ष cl 1 तक्षति

(ep. also Ā) Dhātup 17.13, लक्ष cl 1 लक्षति

Dhātup .

skin n I चर्मन n RV, AV 4f, 10ff, TS, etc —

लन्वा L, (of men) लव f RV, etc, लव्यम्

(life) n 2.53, ch — द्वृति m RV, AV, Br, h, Wh, etc —

कृत्ति f RV 3.90.6, h, AV, कृता m h, Wh, etc —

कृति-रज्ज्ताधारः L — छादनः L, छादिनी Gal,

सैछादिनी L — भस्त्रा, भस्त्री L — असृग्धरा,

असृग्धारा L — देहवर्मन n Gal — शरीरावरणम् L.

— छावि f h h 3.12, h h 15709, h h, h h 69.2 h

छवी

h h 14, h h 16.6.2, h h 25.15, h h

22, Laty, 8.1.1 — देहकाश L — रीमभू, रीमभूमि f L.

II गावः — चोचम L — तनु f L — नटपणीम

— महापटः col — पुरम L — मोसहासा L — वस्नम

L — शकलः, शकलम ivyā — शिपि f — सावर्णि

लक्ष्यम L.

along with the skin सचर्म mfu Kaus any irri-

tating disease of the s. रवसः L become mere s. and

bone (वगसिभूत Bh 13.29.6 being in the s. लचस्य

A 2.3.7 a calf's s. वसच्छवि Santhar, or the cast of

s. of a serpent जरायु n AT 1.27.1 the cast off s. of

a snake सर्प निर्मोचनम् Car clad in a s. अजिनवासिन

mfn 6Br ' clothed in a snake's s. ' (N. of 'iva) सर्पिणीर-

निवासनः coming from the s. of the deer called Furū

२१ शरव mf(ई) n Grārd, etc conducive to healthi-

ness of s. तच्य mfn Susr 4.45.7.3.46.2.11 ' cov-

ered with a s. ' (N. of Rudra 'iva) कृत्तिवासस् m VS 3.61,

crackling of the s. of the feet

स्फुरि f, स्फुरी L cutting the s. त्वक्छेदनम्

a deer s. मृगाजिनम् an elephant's s. गजचर्मम्

चर्मम्

n encased in the s. on गजचर्मम् mf(ई) n i c 17th 6.1.87

an enclosing s. (esp. of the eyes) परलम् परलः

Susr, Krand furnished with s. चर्मपत्रम् mfn TS 7.5.12.

2 , चर्मपत्रम् mfn Pan 5.3.65, Kās a garment made of s.

चर्म in 5.22 a goat s. वस्तजिनम् hair the

hairy s. of an antelope especially of a black antelope

(which serves the religious student for a couch, seat

covering etc) अजिनम् the hairy s. of a tiger etc

अजिनम having a beautiful s. सुलक्क mfn usr,

सुलच mfn car having a better s. लचीयस mfn

Pan 5.3.65, as having a cloth like s. पटरः day hav-

ing an excellent s. लचिष्ठ mfn Pan 5.3.65, as having

a s. as bright as the sun सूर्यलचस mfn TS, IV, Pañca Br

having beautiful s. सुचर्मन mfn having no s.

अचर्मक mfn TS having only s. and bone remaining

लगास्थेशेष mfn Bear having s. सलक्क (An'r),

सलच (In), सलच (Kasik) mfn, सलचस

mfh Br having s. bright as gold हिरण्यलव mfh

having the best s. लचिष्ठ mfh Pān 5.2.65, Kaś having

the s. covered with pimples resembling the seeds of sesamum

चर्मतिल mfh Pān 8.2.8, Vārtt 1, Pat kind of s. dis-

ease चामन n Ap, sh p like a s. चर्मवत ind SvetUp

6.20 a lion's s. सिंहचर्मन n ApGr made of a hundred

s. ins शेतचर्मन mfh Mh made of every kind of skinsxxx

सर्वचर्मोण mfh W made of s. चर्ममय mf(इ) n n 2.

157, Mh 2.12, Vārtt , चर्ममय mfh Pān 8.4.45, Vārtt,

Sch, 4.3.144, liddh made of the s. of an animal with 5 claws

claws पाञ्चनख mf(इ) n made of the s. of spotted

antelope पार्षत mf(इ) n Kaus', Sn, Yagn', Bbh made of the

s. of the deer called Ruru रौरव mf(इ) n GrGrS, Bbh, etc

near the s. उपचर्म ind Comm on Pan on a s. उपार्जिनम्

ind an 6.2.194 one who has passed beyond (the use of) a

s. (as his covering) उदजिन mfn gana निद्रकादि

Pan 6.2.181 one who repairs skins अजिनसन्धः 18 on

the s. उपचर्म ind Comm on Pan ' origin of s. ' (an

antelope, deer) सजिनयानि m a particular s. disease

(causing dark bean like pustules or eruptions) मशकः

Varia, Sur a piece of cast-off s. निर्मैकपट्टः Pan 16.

17 a pit in the earth covered over with skins भूमिदुन्दुभि

m TS, Br, etc protection of the skin लक्त्राणम् Pan 1.2.45

Artt 11, Pa provided with a thick s. सान्द्रलक्क mfn

Sis relating to the s. वाय mfn L s. and wreath

लकुसजम् Pan 5.4.106, Larul ' s. born ' (the hairs

on the body) वगजम् L ' s. born ' (the hairs

of the body)-यर्मजम्

L ' s. colouring ' (while cin-^{an}

abar)-यर्मगुरञ्जनम्

Hor, यर्मरिक्ः L ' s. destroy-

ing ' (*Trigonella foenum graecum* or similar plant)

यर्महन्ती

Bhpr ' s. excrescence ' (a wart)-यर्मकीलः,

यर्मकीलम्

Susr 1f ' s. fence ' (armour) लक्त्रम्

Shayt 14.94 the s. from a living animal जीवकोषणी

Kaus ('ch) ' s. inflammation ' (W. o a disease)

लक्त्रपाकः

Gal 14.1 & 11 ' s. instrument ' (a drum

labour)-यर्मवायम् the s. investing the intestines वपा

TS, etc the s. of a buffalo औष्ट्रम Nit the s. of a

drum पुष्करम् Kalid the s. of a snake कञ्जुकः Pancat

a s. of leather दुति n IV, AV, Br, It, Th, etc ' s. o

night ' (darkness) निशाचर्मन् n L . of serpents लय

f 70, etc the s. of the black antelope कृष्णच्छवि

With 4.5.9 the s. of the black antelope कृष्णमार्जितम् cat,

कृष्णमार्जितम् AV, TS, Br, It, etc the s. of the

Triyak प्रियकी the s. on the milk तरिका

TS 39.-⁵/₆ 26.7.⁵⁰/₅₁ the s. on which the religious

stucenes sits or sleeps (usually the s. of an antelope)

कृति

f m ' s. produced ' (chyle) वगुथा

Gal ' s. water ' (sweat) लज्जलम Gal ' s. water ' (a wrinkle)

(a wrinkle) लक्तरङ्गः Upr the s. which covers the

tail शैष्या

Kaus, (Sch) a - snakes's s. अहिनिल्वयनी

L , अहिकञ्चुकः Svapnac (snake) that has cast its s.

निजरायु

mfn AV (a snake) that has cast its s. मुक्तकञ्चुक

mfn L surrounding s. (esp. of the eyes) पटलम्, पटलः

Gus, Kara.d (prob) these parts of a calf s. from which

parchment stretched at the end of drums is made मासतावः

f pl MBh a tigers's s. शार्दूल्यर्मन n TBr the true s

वेदनी

L want of sensation in the s. लंकुशून्यता Thor

without a s. निरजिन mfn L working in skins यर्मकार्यम्

RV 1.10.49 , -यर्मकरणम् , -यर्मविकर्तनम् .

to tear the flesh of an animal from the skin निष्पिश

निष्पिंशति

RV 1.110.8 .

~~xxxxxxxxxx~~skin-disease n लव्गदोषः BBh 5.5054, Guss 1.15,

Sav 1.15, 3er, Ecot, लव्गरोगः — (herpes) चर्मव्रणः

L (lymph. serum) चर्मसारः, चर्मभिस्त्र n 1.

affected with a skin-disease दुश्चर्मन mfn 18, 13r

Yān, चामर mfn L ' afflicted with a s. ' दुर्वलि

mfn in 3.151, Cora (destroying s. चामदन mf(3) in

' enemy of s. ' (sulphur) चामारि m L having s.

लव्गदोषिन mfn BBh 5.5056, चामवत् mfn Pān 5.2.100,

चामन mfn 13r, a kind of s. चामा Co (also

pl) Susr ' removing s. ' (a species plant) पामरद्वारा

L the s. calle luta लूतामय mfn Rajat .

skinned sd लवचित "Paris 2.23 — अवच्छित

L, अवच्छात L .

' hard skinned ' (a rhinoceros) वज्रचर्मन् L .

a kind of skin-eruption तिलकः (रश्मिणादि)

L .

skion

skinless n असक (13), अलक (14) .

skinniness n जसूथम् W .

skinning n त्वयनम् , Dhātup 17.13 .

skip vb आस्कन्द आस्कन्दति - पु cl 1 क्वते

(rarely) क्वति / 2h, f, etc — आफण ए 4.10.4 .

to skip over (a day) दिनक्षिप् Car 6.3 .

to cease to skip उत्तरकीकृ स .

so as to skip व्यतिमङ्गलम् ind MW.

ऊर्ध्वगति
skipping आस्कन्दम् ind p VS — (the act of)

f Pañcat ~~.सुखी~~

s. from branch to branch शारवाचक्रमणम्

s. over at intervals मण्डूकानुवृत्ति f III s. words (in

reciting hymns) अनुच्चारः , अनुच्चारणम्.

skirt n दशा

KātyŚr 4.1.17, Lāṭy 8.6.22,

Kaus, SāṅkhGr 2.12.5, Mn, etc .

deprived of a s. विनीवि mfn Ph^p a kind of s.

नीवि f TS, Av, Śr, Ph, etc, शाटः Vās, Can,

शाटकं, शाटकम् Kav, Kathās, etc, शाटिका Tivyāv,

शाटि f ŚaṅkhP, शाटी IDh, Kav, etc the s. of a

cloth वस्ति nf L, वस्तयः m pl f pl the skirts of a

forest कननान्तम् to be born in a skirt नीविभार्य

mfn AV .

skirting adj प्रत्यन्त W.

skull n I कपालम् (कपालः L) AV 9.8.22,

10.2.2.8, Br 1, Yān, etc, शिरःकपालः MBh, Hariv, Susr

करङ्कः Kathās, Mālatī — करोटि f Rājat, etc,

करोटिकृ ifc Rājat 5.417, करोटः L — शिरस्

n, etc — कर्परः L, स्वर्परः L — शिरीऽस्थि n, शीर्षकम्

Bhp, Pancar, शीर्षम् (acc with caus of वृत् शीर्षसि

with caus of वृत्) AV, etc, शीर्षकपालम्

AV, etc, TP — मस्तकः, मस्तकम् (Mn 3.148, Ach) Mn,

MBh, etc — मूर्धनि m (Mn 1.158) Rn, etc .

II कपिकन्दुकम् L — केनारः L, कपाल, कपोल,

भगालम् ParGr, कपाल — शिरस्ताणम् L.

adorned with skulls ' (N. of Śiva) कपालिन्

with 8.1217 bearing a garland of s. कपालभाकिन् mfn

Th, Kathās, Heat ' bearing a skull ' (N. of Śiva) कपालभृद्

कपालभृत m L , कपालवत् mfn Balar bearing a s. and a

snare कपालपाशिन He t bearing a s. and a sword कपाल-

खड्गिन mfn Heat bearing a s. and spear in hand

कपालशक्ति हस्त mf(आ) n Heat bearing a s. in the hand

कपालहस्त m n Bear bearing skulls कपालिन mfn

Yājñ 3.243, BhP, Kum ' bedecked with s. ' (N. of 'sira')

भगालिन m L be oning to a skul. कपालिक mf(इ)n

sana शक्तिरादि Pan 5.3.107, (कपालिकेन) carrying a

s. शिरःकपालिन mfn Yājñ carrying the s. (of a slain

enemy) a: an ansign शिवश्रीध्वज mfn Apast consisting of

2. s. bones द्विकपाल mfn 'Br furnished with skulls

कपालिन mfn Tajn 3.24 , Bh', Hum ' garlanded with s.

(W. of Siva) शिवश्रीध्वज m a circle of human s. नरकपाल

f evim the half of a s. स्वर्परः W having a s. कपालवत्

mfn Balar a human s. नारकपालम् ' lord of skulls ' (W.

of siva) कपालेश्वरः made of s. कपाल m(ई)n

Frasannar 78.15 a man's s. नरकपालम् Punc a portion of

s. (used as a cup etc) शुक्ति f W relating to be

s. कपाल mf(इ) n B 1.29.13, VarBr (fāncat), कपालिक

mf(इ) n rare शर्वरादि fān 5.3.107, (कपालिकेव)

the s. bone कपालम् (कपालः L) AV 9.8.22, 10.2.6,

fān 1, fān, etc a s. carried on a staff (as a mark of

ascetics

as his and fān) ध्वजः III a s. carried on a staff (

(as a penance for the murder of a Brahman) ध्वजः

the s. of a corpse शवशिरसः n in 11.72 the s. of the

world केशमण्डकपालः Near the s. on which hair grows केश-

भूमि

f Jain, Susr the state of bearing a s. in the

hand (as Śiva does) कपालपाणिम् Kathas 2.14 a string

of human skulls नरमाळा f Devīm ' wearing a necklace

of human s. ' (N. of Śiva पुष्पास्थिमालिन m L wearing

human s. an ornament for the ears नारकपालकुण्डलकृत

mfn Prab 4.1 whose skull and forehead are cloven

अभिन्नामस्तकपिण्डक, अभिन्नामस्तकपिण्डिक mfn .

sky n I आकाशः (Ved) (ifc f आ) , आकाशम्

(Naigh, ŚBr, Mn, etc , लोकाकाशः Sarvad — गगनम् R,

Suśr, Ragh, NārUp, etc, गगण , गगनाङ्गणम् Vās

— नभस n MBh, Kav, etc , नभः L , नभसः L

— व्योमन m RV, etc , व्योमविस्तृतम् W — अम्बरम् Naigh

MBh, etc , अम्बरीषः Comm on Un — वियत् n VS,

etc — विहायस् m n Mn, MBh, etc, (also विहायसःस्थली,

विहायस्स्तलम्) , विहायसः , विहायसम् TĀr,

विहगालयः

MBh, Hariv, ~~विहगालयः~~ R, विह (only ibc)

—तारापथः Bālar 8.82, तारावर्त्मन n L—स्वम्

ŚBr 14, PraśnUp, Mn 12.120, etc —सुरपथः L, सुरवर्त्मन

n Hāsy —देवमार्गः Gal —दिवम् MBh, Hariv, दिव्यानि

n pl RV, दीदिवि L, दीदिवि, दिद्यु m L,

दिव, द्यु m (rarely f in Ved) — (generally conceived

as three fold) नाकः RV, etc —त्रिपिष्टम् L —

गीर्वाणवर्त्मन n Kād —स्वर ind RV, etc —अनन्तम्

—અંતરીક્ષમ, અંતરીક્ષમ — મેધનેદ્ધમન n L,

મેધાસ્પદમ L, મેધદ્ધારમ Cat — વાચાસ્પદમ L — અમ્મ

(rarely અમ્મઃ AV 9.6.47 & TS) śis 9, અમ્મપથઃ L,

II અધ્વન m L, અધ્વરમ L — અનડુમ L

— અનઅનમ L — આષ્ટમ, — કમઃ L — કેતઃ (Sāy)

RV, VS, TS, Sāṅkhśr — ગો mf Naigh 1.4 — ઘનપદવી

Kir 5.34, ઘનવર્ત્તન n Kir 5.17, ઘનવીર્થિ f

śis 9.32 — યિત્રમ L — દ્રાપઃ L — ધૃતવન m

—नेमो^१कः L — पक m L — पुष्करम् Prab

—बहुकम् L — बिठकम् Nir 6.30 — बुध्नः, बुध्नम्

Nir — मेरुपृथम् L — लोकः — वासवावागः L —

विबुधसद्मन् n Kād — विष्णुपदम् Mh, Ragh, etc —

वृजन्म L — वैष्म Unvr — समुद्रः (समुद्रम्)

only RV 6.72.3, ifc f आ) (in Veda) — सरकम् L

(गमन or गगन) — सर्वतामुखम् L — सुखम् L

—सुमः L, सूमः Un 1.144 — सैरि^१कः L, सैरि^१भः L

सामधारा w - सामम L - स्तीर्वि m - हः (only

L).

skies रज्जसि n pl.

able to move through the sky विहायसागमिन् mfn L

all enveloping s. वक्रणः RVm etc appearing in the s.

नाभस mf(इ)nVar banished from beneath the s.

आदिक्र mfn SBr being for a moment in the s.

पुष्करेक्षण mfn MW being in the s. दिश्य mfn

ĀsvGr, Kauś , व्योमस्थ mfn Śis , गगनस्थित, गगनस्थ

mfn W being on the s. व्योमस्थ mfn Śis a clear

s. सहस्राक्षः VarBrS dwelling in the s. व्योमसद् mfn

RV, VS , नाकसद् mfn VS, ŚBr, नाकीकस् m R

an elephant of one of the quarters of the s. सुरक्षिपः

W filling the s. व्योमव्यापिन् mfn Śis 'the flamingo in

the middle of the s.' विगन्मध्यहंसः Daś from the s.

नभस्तः ind Var, Ragh a Gaṅgā in the s. आकाशगङ्गा

योमगङ्गा 'Ghrita of the s.' (~~xxx~~ rain) गोघृतम् L

a head formed of the s. अभारीरस n Śis an inhabitant

of the s. विवरे सद Kir in the middle of the s.

योममदये ind Vikr knowing the s. नभोविद् mfn RV 10.

46.1 moving in the s. विहंगम mfn MBh, Hariv, R

one the path of whose chariot reaches to the ~~xx~~ s. आनाक-

रशवर्त्मन् mfn Ragh 1.5 open to the s. (as an

ascetic) अभ्रावकाशीक (Mn 4.23., etc), अभ्रावकाशीन् (R

3.10.4) mfn near the s. अभिनिभ्यम् ind RV 10.129.12 a

particular appearance in the s. दिशीदण्डः part of the s.

सुरमथः Kad produced in the s. खसमुल

W reaching to the s. व्याममाय mf(आ)n W a region

of the s. ककुमुखम् Śis , गो f L resting on

the s. दिविपृष्ठम् mfn AV 19.32.7 sitting in the s.

नाकसद् mfn VS, ŚBr, नाकीकस m Ṛ situa.

ted in the s. गगनस्थित , गगनस्थ mfn W s. (as

a peculiar world) अन्तरिक्षलोकः ŚBr 's. banner' (lightning)

विद्यत्ताका Rit 3.12 's. banner' (the sun) नभःकेतनः

L 's. born' (N. of Śiva) नभस्योनि m Śivag s. born

दिवीदेव mfn L , दिविजा mfn RV, दिविजात

mfn VāyUp , (Agni) दिवियोनि mfn RV 10.88.7 's.

breath' (air, wind) नभःप्राणः L 's. centre' (the

zenith) नभोमध्यम् Āryabh 's. circle' (firmament)

नभोमण्डलम् , (a flag, banner) नभोमण्डलम् 's. clus-

ter' (a flag, banner) ^१व्याममञ्जरम् 's.-dissolved' (smoke

नभोऽयः L 's.-dust' (fog) नभैरिणु f L , (dark-

ness) नभोरजसु n L s-dweller दिवीकसु m Mn,

MBh, Kālid, etc , (a god) ^{११}अम्बरीकसु m Kum 5.79 ,

(a god) नभःसद् m Śis 's.-dwellers' (the gods, etc)

^{११}बैहायसाः m pl Bhp 's.-elephant' (a cloud) नभोगजः

L 's.favourite' (N. of the town of the Vidya dharas)

गगनवल्लभम् HPariś 2.644 s.-firebrand दिवीत्का

MBh 1.14.16 's.-flower' (anything impossible or not exist-

ting) स्वयम्भुवम्

Hear 5.238, स्वयित्र

the s.flying

luminary i.e. the sun पतगः

MBh 's.-goer' नभोगः

Ganit 's.-going' नभगत्तर

mf(इ)n Kav , नभगति

f L s.-goer नभसंगमः

L , विहगः

MBh, Kav,

etc s. going विहग

mf n W s.-goer विद्य-धारिण-

m L s. going अम्बरग mf n Suśr, अम्बर-चर mf n

Kathās s. goer व्युगः

L 's.guardian' नाकपालः

AV 's.-haired' व्योमकेशः śatarUp, MBh, व्योमकेशिन् m

L 's.hammer' व्योममुद्गरः L 's.-illuminator' स्वद्योतनः

L a s.-inhabitant गगनागति m Megh 's.-jewel

नभोभाषि m L ,, व्योमरत्नम् L , व्युरत्नम्

Kāvyapr , विगन्ताणि m L , स्वर्भाषि m Bālar

s.-lake नाभास्सरस् n L s.-licking नभोनिह mfn

W s.-looking नभोदृष्टि mfn s.-lord दिवस्पति

m MBh , व्युपति m BhP , नाकनाथः, नाकनाथकः, L,

नाकिनायकः Bālar, नाकिशः L, Naish , नाकपति n

BhP, नाकिश्वरः Hariv 's.-measuring' व्योममाय mf

(आ)n W s.-meteor रवौल्लकः W , रवःरवौल्लकः SkandaP,

GārūḍaP 's.-ornament' रवतिल्लकः L, रवमणि m,

~~RR~~ Pancar 3.1.29 's.-path' द्युपथः Rājat, द्युमार्गः

Kathās , विरयलथः Dharmaś s. power विरयद्यूति

½ f W 's.-residing' (said of Śiva) नभःस्थल mfn

MBh 's.-river' नभोनदी L , नभःसरित् f L,

नभःसिन्धु 's.-road' नभोवीथी Bhp s. smoke व्योमधूमः

L s.-spear दिक्शूलम् L s. staff दिशोदण्डः s.

staying नभःस्थ mfn W, नभःस्थित mfn s. support

ing दिवस्तम्भन mf(ई)n JaimUp 's.-surface

नभस्तकम् Var, MBh, etc s. toughing नभःस्पृह

mfn MBh, R, etc , व्योमस्पृह mfn Śis s. traveller

आकाशपथिकः Kathās , दिविगमनः , नभपान्थः L

व्योमादकम्

s. vision दिशाचक्षुस् m MBh 5.3595 's. warer व्योमध्वज

L 'through the s.' विहायसा instr , युगत ind

RV 8.86.4 'touching the s. केतसप (Sāy) mfn RV

5.58.3 towards the s. अभिनभः ind the upper part

of the s. युपथः Rājat, युमार्गः Kathās walk-

ing in the s. नाक्चर mfn MBh 'the whole expanse

of the s.' रजस .

a sky lark n भारद्वाजः Pañcat , भारद्वाजी PārGr,

भारद्वाजः R , भारद्वाजकी SānavBr, भारयः Kās,

भारद्वाजकः — व्याघ्राटः L.

slab n पट्टः MBh.

an emerald slab मरकताशिला Megh a jeweled s.

मणिशिला MW a s. at the base (of a pedestal)

फलकम् (फलकः g अधिचादे ifc f आ)

a s. of rock शिलातलम् MBh, Kāv, etc the s. on which

anything is powdered क्षोदः W.

slack adj शिथिल f(आ) TS, etc — शिथिर f

(आ) RV, AV, Br — शैथिलेक Lalit — (as a bow) मन्द

f(आ) IBh, Kāv, etc, (as a female breast) रबाह्णित

Bhpr — निमृच AV 4.3.6 — स्तब्ध VarBrS.

to become slack अथ्, अन्य् cl 9 (Dhātup 31.39)

श्रद्धानि RV, to make s. श्रद्ध, श्रद्ध् cl 9 (Dhātup 31.39)

39) श्रद्धानि RV 1.171.3.

slacked adj

AitBr.

one whose sneses have slacked प्रलीनेन्द्रिय .

शिक्षिलोक्कुरुते

slacken vb

शिक्षिलकृ शिक्षिलीकरोति / शिक्षिलोक्कुरुते MBh,

Kāv, etc, शिक्षिलीभू शिक्षिलीभवति Kāv, Kathās — श्रथ्,

श्रन्थ्

caus

श्रथयति श्रथयते

RV, AitBr — अलसय

Hom अलसयति

Subh — मुच् cl 6 (Dhātup 28.136)

मुञ्चति मुञ्चते

RV, etc — अवसद् अवसीदति

— कत्र cl 10 कत्रयति Dhātup 35.60.

to slacken the reins

मुच्

cl 6

मुञ्चति

मुञ्चते

(with रश्मीन्).

slackened adj शिथिलित Kāv, शिथिलीभूत Kathās

Susr — मन्दीकृत Śak — विगलित — विस्त्रस्त MBh —

मुक्त MBh, Kāv, etc. ~~MBh~~

to be slackened (as reins) विमुच् pass विमुच्यते

Śak to become s. शिथिलीभू शिथिलीभवति Kāv,

Kathās much s. सुशियिल, सुशियिलीकृत Mudr s.

in ~~slowed~~ speed क्षान्तिरथ W with s. progress

क्षीयगति with s. reins विमुक्तप्रग्रह Bhatt.

slackening   n   विस्त्रंसनम्   Susr — अन्ववसर्गः. TPrāt

Pat — विप्रमथः (ifc f भा) RPrāt.

slackness   नृम्भणम्   Ritus, Vet.

becoming slackened   विसरणम्   Susr.

slain adj I हत RV, etc, प्रहत MBh,

Kāv, etc, निहत MBh, Kāv, etc, प्रतिनिहत MBh—प्रारित

MārkP, Pañcat — व्यापादित MBh, Hit — निषूदित MBh, R

— सूदित MBh, R, etc — प्रहोणजोवित w — प्रमावित

Rājat — शूर्त RV 1.174.6.

a chariot whose horses and charioteer are slain

हतरथः MW one whose brother has been s. हतभ्रातृ

AV one whose father has been s. हतपितृ Pāṇ 5.4.158,

Sch one whose mother has been s. हलमातृ AV s.

by Rudra महादेवहन Āpsr those left out of the s.

हत्तशेषाः whose camels have been s. निहतोष्ट्र MW

whose chief warriors are s. हतः प्रवीर MW to be s.

हन्तव्य Mn, MBh, etc, हन्व RV , ग्रहन्तव्य

Hariv , वध्य AV, etc, उपालभ्य , प्रमातव्य

KātyŚr, ŚāṅkhŚr , प्रमातव्य MBh easy to be s.

सुहन्, सुहन्तु RV one who has s. =यापादितवत् .

